

Taxa postala
plátite in num.
No. 224713/929.

10. Telefon: 11
Havonta 110,
évre 600, egészé
földre: Havonta
félre 12, egészé.
KELET" a transil
zsídóság egyetlen po
ja. Cikkeink utannyo
forrás megjelölésével es

UJ KELET

ESZÉK-POLGÁRMESTER

Bérmentellen
leveleket nem
fogadunk el.
— Kéziratok

Ara 5 lej

megőrzését és visszaküldését nem
vállaljuk. Főszerkesztő: dr. Marton
Ernő. Felelős szerkesztő: Jámbor
Ferenc. Bucuresti szerkesztő: Hát-
szegi Ernő, Strada Cobalcescu 62.

Péntek 1937. október 15.

5698. EV. XX. EVF.
Chesván 10. 233. SZAM.

Lezajlott a gyulafehérvári Horia-Closca-Crisan emlék- ünnepély

Hatvanezer főnyi tömeg vonult fel példás rendben a király, Mihály vajda és Hohenzollern Frigyes herceg előtt. Lepadatu szenátusi elnök, Pop Valer, Balan metropolita és Hulea iskolaigazgató méltatták Horia, Closca és Crisan érdemeit

A banketten a király egységre hívta fel a jelenlevőket

Alba-Julia, október 13. (Az Uj Kelet kiküldött munkatársától.) Gyulafehérvár városa ünnepi zászlódszt öltött a Horia, Closca és Crisan emlékművének leleplezése alkalmából. Egész éjszaka, a késő reggeli órákig sorra jöttek a külön vonatok, amelyek ezrével ontották a hatalmas tömegeket a városba. Egyedül Hunyad megyéből tizezer küldött érkezett Gyulafehérvárra. A vendégeket autók hosszú sora viszi az ünnepség helyszínére. A rendfenntartó szolgálattal kitűnően látta el feladatát a fővárosi rendőrség embereinek vezetésével.

Reggel hét órakor Pop Valer, Inculet és Sasu miniszterek személyesen járták végig a rendfenntartó közegek állomásait és felülvizsgálták a hozott intézkedéseket.

Megérkezik a király

Reggel ünnepi zajra és forgalomra ébredt a város. Az utcákon középiskolai tanulók osztogatták Horia, Closca és Crisan képeit és életrajzát. A pályaudvaron ugyanekkor lázas izgalommal rojtyak az utolsó előkészületek Ofelsége fogadtatására. Pontosán kilenc órakor futott be az állomásra a királyi vonat. A pályaudvaron a kormány tagjai, Balan erdélyi metropolita, Niculescu balázsalvi püspök, Gamelin tábornok francia vezérkari főnök, Mami, Shifu, Florescu, Todicescu, Parisanu tábornokok, Cernat, az állambiztonsági hivatal vezérigazgatója, Vulcu Alba megye prefektusa, valamint a volt miniszterek és a meghívott volt államtitkárok sorakoztak fel a király fogadtatására. Az óráról kocsiból elsőnek Károly király szállott ki, majd Mihály nagyvajda és Hohenzollern Frigyes herceg jelentek meg mögötte. A királyhimnusz akkordjai mellett lépett el az uralkodó a disz-század előtt, majd Colbasi polgármester lépett fel és kenyeret és sőt nyujtott at az uralkodónak.

Pelsőg — mondotta a polgármester Gyulafehérvár dinasztikus érzelmű lakosságát általán biztosítja felségédet hatalmat szeretetről és megingathatatlan adásáról. Egyuttal azt kívánja, hogy órában történjék felségédnek a megjelölése az ígretnek ezen a földjén.

Ezután nemzeti ruhába öltözött leányka lett az uralkodó elé és virágcsoportot nyujtott át. A pályaudvaron történt pomé fogadtatás után megalkult a diszes menet, amely az I. G. Duca és Ferdinand király uccákon áthaladva, a koronázási templomig haladt. Az utvonal mindkét oldalán több, mint hater ezer soimii sorakozott fel, akiknek sorait itt-ott nemzeti vitéti mőcök csoportjai szakították meg. A vár bejáratánál alabárdos mőcök állórségét, Horia idejéből való vértzetet. Az uralkodót Miron Cristea patriar-

cha, Ciopron katonai püspök és más egyházi méltóságok fogadták.

Délelőtt féltiz órakor istentisztelet volt a koronázási templomban, majd a szoborleleplezés ünnepélyes aktusára került sor. Rövid egyházi szertartás után az uralkodó rántotta le a leplet a hatalmas emlékműről, majd elsőnek Balan metropolita tartott avató beszédet.

Gyulafehérvár az a név, amelyet a legtöbb babér övezett Erdélyben. Itt virradt fel a multban legelőször a mi napunk amikor Vitéz Mihály kardjával egyesítette Erdélyt a román állammal. Felségédnek a mi erdélyi mártirjaink emlékének a dicsőítésénél való jelenléte — mondotta a metropolita — legerősebb bizonyítéka annak a győzelemnek, amely megkoszoruzta az ő áldozatukat.

Lepadatu emlékbeszède Horia, Closca és Crisanról

Ezután Hulea Eugen, az Astra gyulafehérvári tagozatának elnöke, majd Lepadatu szenátusi elnök, mint a parlament és a Román Akadémia képviselője beszélt. — Az egész román nemzet — mondotta a szenátus elnöke — mélyszéges áhitattal ünnepli a nagy erdélyi román forradalom vezéreinek kitörölhetetlen emlékét. Egyszerű, de annál tartalmasabb jelszóval indultak utra: a föld ne a nemeseké legyen többé és színjék meg a magyar impérium. A régi román jogok helyreállításáért szálltak harcba. De nemsokára bekövetkezett a

Hatvanezer paraszt felvonulása a király előtt

Pop Valer beszélt ezután, majd megkezdődött a hatalmas felvonulás, amelyet strájer sorai indítottak meg, majd a soimik pompás népviseletben, a mőcök, Horia, Closca és Crisan leszármazottjai, a zaatnai fuvoók, Bihar, Arad és Bánát parasztjai vonultak fel zárt sorokban. Több, mint egy óráig tartott a felvonulás, amelynek során hatvanezer paraszt lépett el a király előtt.

Mialatt a bandériumos és szines népviseletbe öltözött csoportok felvonulása tartott, Tatarescu miniszterelnök, aki órnagy egyenruhában volt, Gamelin tábornoknak magyarázta a különböző vidékek parasztjainak jelentőségét és történelmi multját.

A pártvezérek gallériája

A meghívott vendégek számára fenntartott tribünön, a bal-sorokban, Mihalache, a nemzeti parasztpárt elnöke, Gheimegeanu, Gafencu iltek, majd külön csoportban Argetoianu, Vaida, Goga, Vlad Aurél és Mirto. Inculet helyettes miniszterelnök és Voicu Nitescu volt miniszter és vaidista politikus fe-tünő módon a nemzeti parasztpárti vezetők mellé szegődtek és Mihalacheval beszélgettek.

Az ünnepség alatt különben sem feledkeztek meg az emberek a napi politikáról. Valaki megkérdezte Vaidát, hogy mi a véleménye a politikai helyzetről, a volt miniszterelnök

nagy megtorlás a forradalomért. A parasztság forradalma meghiusult. Vezéreit elfogták és kerékbe törték. Horia, Closca és Crisan azonban így is a kiegészített Románia előharcosai voltak, akik egyszere paraszti szívük megdobbanásával szolgáltattak példát utódaiknak. Az erdélyi románság vezetőit az évszázados harcokban megtörték a magyar nemesek, helyüket bőséges királyi adományokban dúslakodó nemesek foglalták el. Csak egyetlen osztály maradt Erdélyben, a parasztiok, akiket jobbágyorsba döntöttek. A bábolnai hegyen történt 1437-es felkelés csak azzal az eredménnyel járt, hogy véglegesen megszűntek a román szabadosok. Sorukon csak két uton változtathattak, a császár, vagy erőszak segítségével. De egyszer el kellett jönnie a nemesekkel való leszámolás napjának. A hegyekben élő mőcök, akiket utolsóknak hurcoltak el és vetettek jobbágyorsba és akik tudták, hogy a románok alkotják a többséget Erdélyben, elindították a vihart és élükön nem állhatott más, mint egy paraszt, Horia, akit két társa, Closca és Crisan segítettek a harcban. Horia többször jelent meg a császár előtt a románok panaszával, de amikor látta József császár tehetetlenségét, kirobantotta a nagy felkelést. Horia még ellenségei is a zendülők császárának tekintették. A történelem mérlegében nem számít, hogy sikerült-e a forradalmuk, jól felkészültek-e a lázadásra, hanem csak az, hogy elhintették az önfeláldozás magvát, amelynek egyszer megszázaszorozva kellett kikelnie.

azonban kitérő választ adott. A politikusok között később feltűnt Popovici Mihály, Macgearu és Hatiegan Emil alakja is.

Tatarescu pohárköszöntője

Délben félkettőkor bankett volt a tisztikaszinó egyesülési termében, amelyen 210 meghívott személy vett részt. A pohárköszöntők sorát Tatarescu miniszterelnök nyitotta meg, aki a következő beszédet mondotta:

Felsőg Horia, Closca és Crisan forradalma első lázadása volt egy leigázott népnek, amely nem akart meghalni. Az ők mártírjuma töltötte be további nemzedékek lelket. Az ő érdemük, hogy nem lehetett elfojtani a nemzeti mozgalmat és ma miénk az ország, Harcuk nem szűnt meg mindaddig, amíg fel nem virradt a szabadság napja. Helyreállt a jog és az idegen császár helyén ma a románok királya uralkodik. Ma ért véget Horia, Closca és Crisan nagy pere. Akkor bünbözőknek nyilvánították őket és nem fojyamadhattak felsőbb igazságért. Testüket nem temették el. De ma megtörtént a nagy, igaz végtisztesség, a királyi temetés. Az elnyomott népert itélték el őket, de a román nép mártirjává avatta a hősöket, a koronázási templomban.

Felsőg eljött e helyre, hogy meghajtsa fejét Erdély mártirjainak emléke előtt. (Folytatása a nyolcadik oldalon.)

VILÁG TUKRE

London új polgármestere királya

Londonnak új Lordmájorja van. Sir Hary Edward Augustus Twyfordot a keretöz-mesterek tiszteletreméltó céhéből egy eszterdöre a londoni City „polgármestere” választották. London főpolgármestereinek ugyszól-ván fejedelmi rangja régmúlt évszázadokból származik. Független állam előjogait biztosította magának a londoni City már az első angol királyok alatt és ősi privilégiumait sohasem adta fel. Hódító Vilmos és utóai, közel egy évezred angol királyai, néha kényelmetlennek érezték a fővárosi polgárság hatalmát, de végül mindig csak belátták, hogy nem jó dolog újat huzni a City dugzadag kereskedőivel.

Királyok jöttek és mentek, dinasztikák váltakoztak, de a City megmaradt a maga gazdagságában, államként az államban és élen ma is változatlan méltósággal jelképezi a polgárság hatalmát a City ura: a választott Lordmájor.

Sir Harry Twyford, bár büszkén viseli a „Frameknitter” céh „livery”-jét, — hagyományos diszruháját — a képkeretezéshez körülbelül épp annyit ért, mint Arthur Connaughti herceg, a „Haberdasher” céh nagymestere — a rőfösséghez. A City céhei már csak részben szakmai társulások. Elsősorban a választó és választható citybeli polgárok előkelő szövetségei, melyeknek gazdasági jelentősége már csak a hagyományos örözt névben él.

Sir Harry Twyford, bár a lordmájori székből mint „keretöz-mester” szerepel, valóban dugzadag nagy vállalkozó, raktárházak tulajdonosa. Általában a City ambicionálja, hogy alacsony eredetű polgárokat, self-made-man-eket válasszon főpolgármesterré. Ezzel is kifejezik, hogy a londoni polgár méltósága nem a származásból, rem a születés előjogából, hanem a munkából ered!

Az új Lordmájor kivétel. A Twyfordok már 800 év óta szerepelnek a londoni City történetében. Az új Lordmájor egyik őse hat évszázad előtt ugyanezt a tisztelet viselte.

A hagyományokhoz való tőrhettelen ragaszkodás talán legtisztábban a tradíciók felgyárában, a Cityben mutatkozik a Lordmájor-választás alkalmával. Miatán évszázadok előtt, amikor pestisjárvány dühöngött Londonban, garmadával feküdtek a holttestek a City uccán, a megmetyelvezett levegő zavarta a választás méltóságjeljes szertartását, ma is még illatos füveket szórnak a városház dísztermének skarlátvörös szőnyegére.

A választás már rég csak formáltság. Valamikor itt is pártharcok dultak, de a City polgárai belátták, hogy az ilyen villongások nem illenek Anglia szívének békés légkörébe, tehát örök időkre megegyeztek abban, hogy a lordmájori tisztség mindig a rangidős tanácsnokra, a soronkövetkező „alderman”-ra száll.

A tisztség vállalása nemcsak jog, hanem kötelesség is. Ha a várományos tanácsnok valamilyen okból visszautasítja a megisteltetést, egymillió lej büntetést fizet. Alapjában véve még mindig jó üzletet csinál. Bár irigylésre méltó és sovárgott tisztség London lordmájori méltósága, de viselőjének rengeteg pénzébe kerül. A City ugyan elég bőkezű főpolgármestereivel szemben, hiszen körülbelül 4.500.000 lej évi fizetést biztosít számára, de a hatalmas összegből a Lordmájor árva pennyt sem lát. A City kincstárnoka a teljes összeget megtartja a város pénztárában, hogy belőle legalábbis egy részt fedezzen a Lordmájor kiadásából. Igen csak egy részt. Hiszen a főpolgármesterség esztendeje az ekkép megistült polgármag még ezenfelül legalább 20.250.000 fontjába (két millió lej) kerül. A többletet bizony saját zsebéből kell fizetnie.

Bár, mint említettem, a választásnak ma csak jelképes jellege van, a hagyományos eljárásához rendületlenül ragaszkodnak a City polgárai. Tulajdonképpen már az előző évben kijelölik az utódot és csak a Lordmájor-jelölt halála változtathatja az előre megállapított sorrendet. Amikor a City választójoggal rendelkező polgárai, a 78 londoni céh „free-

man-jei főpolgármester-választásra gyűlnek össze a város háza nagymultu csarnokába, fehércsapók, középkori díszbe öltözött szolgák egymásután mutatják fel a számbajövő tanácsnokok fatáblára írt nevét. Legelőször a rangidős aldean nevét emelik magasra. Ekkor az egész „livery” — ahogy a céhek gyűlékezetét hívják — leikeseen kiáltja: „All!” vagyis „Mundannyan”. Ezze tulajdonképpen már el is dől az új Lordmayor egyhangú megválasztása. A ceremónia azonban tovább folyik. A soronkövetkező tanácsnok nevével vizsgálóan kiáltják: „Jövő esztendőben”. A többi aldermannek azonban meg kell elégednie a biztató „később” szócskával.

Az új Lordmayort a gyűlékezet szemelátára még a választás napján beöltöztetik méltóságába. A City fehérkesztyűs, aranydíszes „vértörzsdőző” remekbe vert vastag aranyláncot helyeznek a városállam új uralkodójának nyakára köré. A dus aranyozású biborvörös paástó ráségítik, kezébe adják a City aranynevelő, csiszolt kristályfejú hatalmas jogarát. Ezzel azonban az új Lordmayor közéleti szereplése 41 napra véget ért!

A választás szeptember 29-én folyik le, de a hivatalbá lépés csak november 9-én következik. Eddig a napig az új Lordmayornak sehol sem szabad nyilvánosan mutatkoznia, ahol még hivatalban lévő elődje megjelenik. November 9-én azután a City szűk uccán végigvonuló káprázatos processzió és a mesebeli külsőségek között lezajló bankett (ahol a királyi család tagjai arany tálcából együtt

esznek a város polgáiraival) világraszólóan hirdeti, hogy London városának új ura van.

A Lordmayor-bankett költségei 5 millió lejt tesznek ki, a processzió megrendezése körülbelül 3 millió lejtbe kerül. E két nagy ünnepségen felül átlag még 1500 reprezentációs kötelesség — megannyi pénziadással jár — vár London boldog-boldogtalan fejére. Takarékoskodásra nincs sok alkalma. Minden pontosan elő van írva, még az is, hogy mennyi borralalót kell adni az eskütétel napján az aranyos díszintő kocsisainak, a batár előtt lovagló heroldoknak és a díszmenet élén haladó kürtösöknek? Jelképes jogai viszont ugyszólván megszámlálhatatlanok. Így például a Lordmayor elzárhatja a City ma már csak jelképesen meglévő kaput a király előtt és zordan megkérdézheti az uralkodótól, hogy nem csempész-e löpört a főváros szívébe? A király csak a főpolgármester engedélyével mehet a Citybe, a Lordmayor azonban bejelentés nélkül, éjjel-nappal felkeresheti a királyt. Egyenruhás katonák csak kivételes esetben és a Lordmayor írásos engedelmével mehetnek végig a City uccán.

A Lordmayor a király elhalálása esetén az új király trónra lépéséig Anglia régense is. A hangsúly azonban azon van, hogy polgár. Egy az ezrek közül. Valaki egy esztendőre kiemelkedik az ezrek közül, egy év után ismét visszatér a többiek közé. A lordmayori méltóság fejedelmi keretében Anglia a birodalomfentartó poigrárságot ünnepli.

A „kékek” győzelmével véget értek a hadgyakorlatok

Gamelin tábornok nyilatkozata a román katonáiról

Bucuresti, október 14. A hadgyakorlatok után kiadott hivatalos közlemény rámutat arra, hogy a két jelzésű csapatok miután túlságot szereztek róla, hogy a vörös egységek fel akarják adni védvonalukat és nyugat fel igyekeznek elvonulni, megkezdtek előnyomulásukat és délben megindították a támadást. A vörös csapatok, amikor fenyegetve látták szárnyaikat, időnyerés céljából különböző manővrizásokat végeztek. Végül is kényszerítve voltak visszavonulni a hegyekbe, engedve a kékek felsőbbségének. Estefelé az uralkodó parancsára a folyó évi királymanőverek végetértek és a jelen közlemény az utolsó, amit nyilvánosságra hoztak.

A hadgyakorlatok befejezése után Öfelsége, Mihály vajda, Tatarescu és a tábornokok társaságában résztvett 15 Szeben-me-

gyei község villamosítási munkálatainak felavatásán. A királyi sátorban egyszerű gombnyomással Öfelsége egyszerre kivilágított 15 községet.

A Timpul Gamelin tábornoknak alábbi nyilatkozatát közli:

„Dicsémi a román katonát ma már nem szükséges. Példanélküli ellenállóképessége és bátorsága a harcra hozza méltó tisztakar irányítása mellett, eléggé bebizonyosodást nyert az elmúlt háborúban. E hadgyakorlatok eléggé kimutatták a tiszték értékét. A román katonatisztek áthatja és lelkesíti nagy hivatása. Fe fogja a modern háboru problémáit és Öfelsége a király magas irányítása mellett, aki szívén viseli a hadsereg fejlődését, egész szenvedélyt a katonai taktika és stratégia kérdéseinek szolgálatába állítja.

Egy ország, amelyet felvet a pénz

Svájc védekezik a „vándorló tőke” ellen. Másfélmilliárd frank hever kamatoztalanul. Megadóztatják az idegen tőkét?

Zürich, október 14. A svájci pénzügyi körök sokáig távol tartották magukat a hautmaney idestova egy esztendeje kísértő problémájától. Pedig időközben másfélmilliárd frankra szaporodott fel az az összeg, amely kamatoztalanul hever a jegybanknál, anélkül, hogy ezzel egyidejűleg a bankjegyforgalom is apadt volna. A pénzpiacnak ez a telítettség korántsem kizárólag a külföldről menekült tőkétől származik, hozzájárultak ehhez a repatriált svájci külföldi követelések is, amelyek tulajdonom részt nyomban a leértékelés után kerültek ismét vissza származási helyükre.

retleneknek megtagadják. Általános tartózkodás nyilvánul meg új számlák nyitásával szemben, amikor bármilyen jelből arra lehet következtetni, hogy a számlatulajdonos külföldi állampolgár. Ezekhez a negatív intézkedésekhez azonban nemcsakára pozitív rendszabályok fognak járulni.

Ezek közé az intézkedések közé fog tartozni egy olyan bizottság alakítása, amelyet a régebbi külföldi követelések ellenőrzésével bízna meg, ugyszintén a szfék bérletére vonatkozólag kiadandó korlátozó rendszabályok. Bár a svájci szövetségi tanácsnak felhatalmazása volna rá, hír szerint egyelőre el fognak tekinteni a külföldi tőkék fokozottabb megadóztatásától. Azonban ilyen intézkedések mellett is adva marad a lehetőség, hogy külföldi tőkék svájci bankjegybe mentse át a vagytonukat, ennek megelőzésére azonban még nem találtak ki rendszabályt.

NEON
reklámvilágítás

Marko mérnökmél Cluj, Reg. Ferdinand 43.

KÖVETELJEN KIZAROLAGOSAN OLLA GUM...

ADJA VISSZA MEGSÁRGULT ÉS EL-SZINTELENEDETT FOGAINAK TERMÉSZETES FEHÉRSÉGÜKET

Kolynos gyorsan eltünteti a foltokat és a fogak megsárgulását és ragyogó fehérséget kölcsönöz azoknak. Tegyen egy kísérletet Kolynoszal és figyelje az eredményt.

Így akaróskodjék — Vegyen nagy tubust.

KOLYNOS DENTAL CREAM

Az erdélyi cionista ifjuság első országgrészi konferenciája

Vasárnap ül össze Kolozsváron az erdélyi cionista ifjuság országgrészi értekezlete: a Jom Hanoár. Ez az első alkalom, amikor külön országgrészi megbeszélésre gyűlnek össze a cionista ifjusági szervezetek kiküldöttjei, hogy megvitassák közös problémáikat és feladataikat.

A Jom Hanoár ilyen formán nemcsak az ifjusági mozgalom, hanem az egész erdélyi cionista fejlődésben is kiemelkedő esemény, mondhatni jelentős fordulópont. Az ifjusági mozgalom eddig külön utakon jártak, jöhetnek az indokolt és érthető ideológiai és nevelési módszerek tekintetében fennálló eltérések mellett igen lényeges közös feladatok hozták közös nevezőre mindazon ifjusági szervezeteket, amelyek a chaluci nevelés szolgálatában állnak.

Ezen közös feladatoknak a felismerése teremtette meg azt a kezdeményezést a Zsidó Nemzeti Szövetség központi vezetősége és az ifjusági mozgalom vezetői részéről, amely a vasárnap összejött Jom Hanoár létrehozásához vezetett. A legfontosabb feladata a Jom Hanoárnak az ifjusági szervezetek és a felnőtt cionista generációk közti viszony egészseges és hatékony szabályozása, olyan relációnak és megértő, konstruktív, az eddigigél szorosabb és rendszeresebb együttműködésnek a megteremtése, amely új erőt önt úgy az ifjusági mozgalomba, mint a felnőtt cionista társadalom közéjébe.

Nem azért van erre szükség, mintha tényleges ellentétek állnának fen a két nemzedék között. Természetes és érthető, hogyha az ifjuság és különösen annak chaluci része másként vélekedik bizonyos cionista kérdésekről és feladatokról, mint a felnőtt nemzedék és ez gyakran jut kifejezésre viták és eszmecserek formájában. Há nem így volna, az ifjuság nem volna ifjuság, az öregek nem volnának öregek. De nincs tényleges ellentét a cionista mozgalomnak a két tábora között az egyetemes és közös cionista feladatok dögában. Ha van valami hiba ebben a tekintetben, úgy az nem más, mint a szervezeti összefüggéseken túl, a szorosabb szellemi kapcsolatok hiányossága. Az ifjusági nevelés problémái a cionista mozgalom egyetemes kérdéseinek egyik leglényegesebb elemét alkotják, amelyek teljes megértése és felismerése nélkül nem lehet tökéletes valamely ország, vagy országgrész cionista mozgalma.

Az erdélyi cionista mozgalom vezetői csak az utóbbi időben ismerték fel az ifjusági nevelés problémáinak elsörendű jelentőségét, de még mindig nem jutott el ez a felismerés olyan konzekvenciákhoz, amelyek teljessé tetetik a cionista ifjuság és a felnőtt nemzedék együttműködésének értékét.

A felnőtt generáció közelebb kell, hogy jusson azokhoz a gondokhoz és problémákhoz, amelyek ifjusági mozgalomunk létét és fejlődését döntik el és az a segítség, amelyet a cionista társadalom fog nyújtani ifjuságunknak ezen problémák megoldásában, fogja az eddigigél is nagyobb mértékben közelebb hozni a fiatal nemzedéket az öregekre háruló általános föladatakhoz.

Ebben a tekintetben a Jom Hanoárnak pozitív lépésnek kell lennie a fejlődés útján, annál is inkább, mivel a Jom Hanoár a Zs. N. Sz. központjának és az ifjusági vezetőknek együttes kezdeményezéséből született meg. Ezen a konferencián azonban nemcsak a Szövetség vezetői fogják első forrásból hal-

lani az ifjusági szervezetek problémáit és azokról vallott nézeteit, hanem a különböző ifjusági szervezetek képviselői is kölcsönösen kicserélik tapasztalataikat és nézeteiket a közös feladatokról. Közös feladata a Jom Hanoárnak azoknak a szervezeti kérdéseknek a megvitatása, amelyek az egész cionista ifjusági mozgalom keretében kibovítésére minél szélesebb ifjusági tömegek mozgósítására és szervezeti egybefogására irányulnak. Az egymásközötti versengéseken túl fontos érdeke minden ifjusági szervezetnek azon fiataloknak a megszervezése és a cionizmus szolgálatába való állítása, amelyek az ifjusági szervezeti kereteken kívül állnak még. Meg kell találni tehát a módját annak, hogy a meglévő ifjusági keretek olyan mértékben erősödjének meg és olyan lehetőségek birtokába jussanak, amelyek megnyitják számukra a terjeszkedés útját. Es ez nemcsak az ifjusági szervezetekre, hanem a cionista társadalomra is kötelességeket ró.

A szervezeti kereteknek a nevelési értékek adnak tartalmat. A nevelés kérdése centrális problémája lesz a Jom Hanoárnak. Egyes nevelési értékekben nem szegény az erdélyi cionista ifjuság. Szegény azonban a nevelési eszközökben és instrumentumokban. Ez a szegénység egyaránt vonatkozik mindegyik szervezetre. Nem kétséges, hogy ha nevelési eszközök dögában javulást hoz a Jom Hanoár a Szövetség aktív és hatékony segítségével, úgy az egész erdélyi ifjusági mozgalom nevelési értékei is növekedni fognak és szellemi tartalma is gazdagabb lesz, aminek kihatása ez egész erdélyi cionizmust fogja gazdagabbá tenni.

A nevelés legfőbb célja: a hachsara és alija. A hachsara-nevelésnek kétségtelenül van egy szellemi része, amely maguktól, a chalucinevelő szervezeteiktől függ és van egy anyag része, amely nemcsak ezektől a szervezetektől, hanem jelentős mértékben a zsidó társadalomtól függ. A szellemi hachsarának bizonyosan megvannak a maga hiányosságai amelyekről sok beszélni valója lesz a Jom Hanoárnak, de százaszorosan súlyosabb égetőbb a gazdasági hachsara problémája amely bizonyos vonatkozásban súlyos vád a erdélyi zsidó társadalom ellen. A hachsara telepek gazdasági sorsa, az életviszonyok amelyek között az országépítő munkára nevelődő chalucaink kénytelenek élni, egy helyeken szegyenletesek és tarthatatlanok. Az erdélyi zsidó társadalom feladata és kötelessége, hogy olyan gazdasági hachsarat tegyen lehetővé a chaluci ideál személyes megvalósítását vállaló ifjuság számára, amely méltó ehhez az ifjusághoz. méltó a chalucineveléshez és méltó a cionista mozgalomhoz. Az ifjusági szervezetek feladata olyan szellemi és nevelési tartalmat adni a hachsara-nak, amely méltó helyet biztosít az országépítés művében az erdélyi chalucitnak. E mialatt Palesztinában a gazdasági és társadalmi konszolidáció útja a fejlődtek az erdélyi chalucok által alapított kibuccok és erdélyi társadalom Palesztinába látogató tagjai elgyönyörködhetnek az erdélyi chalucok kolonizációs művén, addig az erdélyi hachsara-telepek gazdasági sorsa szinte változatlan maradt. A Jom Hanoár a hachsara-nevelés belső problémáinak megvitatása mellett, tetemrehívás kell, hogy legyen az erdélyi zsidó társadalomhoz, az erdélyi hachsara-gazdasági sorsa miatt.

A cionista mozgalom mai sorsdöntő órában felfokozott és megkülönböztetett jelentősége van minden cionista összefogóvételnek kezdeményezésének. A Jom Hanoár tanácskozásaira is rányomja bélyegét a cionizmus mai kritikus helyzete és különösen azok nagy és súlyos feladatok, amelyeket az ifjuságra, elsösorban a chaluci ifjuságra hátrémai történelmi pillanat.

A Clopotarii ház

Bucuresti, október 14. A Cometa uccai házról beszélt a tragikus véget ért berális pártot irányító azt is, hogyan borult a lakásra a feledés fátyla. Nem azonos a sors a (Régi harangozók) uccának hosszu éveken át volt Gyula. A fővárosnak egy szép, emeletes villa s a háza a Bratianu bulvárdőnak, mint titokzatos török ják föl a vidékiek figyelmé Maniu Gyula, a „sfinx”.

Mint egy kő... A Clopotarii Vechi és sarkán van. Széles, ahoylinak s mégis olyan vakor Maniu benne lakott tor.

Annakidején Lugojanu a köcségi alminiszter volt aig nyitva tartotta lakászámára. Azóta Lugojanu Stelian veje és római követ, Maniasonyi remete lett.

A Clopotarii Vechi lakrelte, mint bármely más

Ahol Maniu

Maniu az első emeleten szított hálószobát s egy kikitott szalont foglalt el. Itak tárgyalni való, már e lefeküdt, ha végtelenben folytak, a lakás ablakai órákig is ki voltak világit Volt idő, mikor a szép ágós miniatűr permeny vedlett át, ahol éjjel-napp gyalások, a viták és az ér

Badacsony, Szováta, a c és a Clopotarii Vechi közdesen, magába zárkózva, d izsgalmak közepette, várak rekkel és családásokkal te

A fagyos ma

A szerény, emeleti háló el oly sokan a miniszteri t dig remegő szívvel várták mokban „öccellenciájára”. Aolyával arcán, lassan, szírecsegő, falépcsőkön, a várn nek ereiben meghűt a vékony hangján megkérdezte: van kedvesem?... és pá hát akkor jó napot, kedv várakozó előtt összeomló temploma...

Ugy jöttek ide, mint a v „egy jó szóért”, egy biztat fukar volt a szóval s az ígéretek sem vittek magari Vechi házból.

A sajtó

Az ujságírók néha órákon tak a bejáratnál s a sofőrn érdeklődtek „öccellenciája” iránt. Az egyik a szakácskö

Szabó Imre leg munkája

Erdély zsidó

Talmudisták — Chaszid Cluj zsidó a város kult Minden zsidó cs nélkülözhetetlen

A Clopotarii-Vechi uccai ház szürke legendája

Bucuresti, október 14. Tegnap e helyen a Cometa uccai házról beszélünk — ahonnan a tragikus véget ért I. G. Duca a liberális pártot irányította és elmondottuk azt is, hogyan borult a szerény kispolgári lakásra a feledés fátyla.

Nem azonos a sorsa a Clopotarii Vechi (Régi harangozók) uccai háznak, amelynek hosszú éveken át volt a lakója Maniu Gyula. A fővárosnak egyik híressége lett a szép, emeletes villa s az idegen vezetőik, ha a Bratianu bulvárdon keresztül haladtak, mint titokzatos történelmi műre hívják föl a vidékiek figyelmét: „Itt lakott Maniu Gyula, a „sfinx“.

Mint egy kolostor

A Clopotarii Vechi és a Bratianu körut sarkán van. Széles, abiakai, két uccára nyílnak s mégis olyan volt ez a ház, amikor Maniu benne lakott, mint egy kolostor.

Annakidején Lugojanu volt miniszterelnökségi alminiszteré volt a ház, aki mindig nyitva tartotta lakását Maniu Gyula számára.

Azóta Lugojanu Stelian Popescunak a veje és római követ, Maniu pedig „badacsonyi remete“ lett.

A Clopotarii Vechi lakást pedig kibérelte, mint bármely más lakást. Valaki...

Ahol Maniu lakott

Maniu az első emeleten, szerényen butorított hálószobát s egy kis irodának átalakított szalont foglalt el. Amikor nem voltak tárgyalni valói, már este fél 11 órakor lefeküdt, ha végtelenbe nyúló tárgyalások folytak, a lakás ablakai a kora hajnali órákig is ki voltak világítva.

Volt idő, mikor a szép bojárak valószínűleg miniatűr permanens parlamentté vedlett át, ahol éjjel-nappal folytak a tárgyalások, a viták és az értekezések.

Badacsony, Szováta, a cluji Fürdő ucca és a Clopotarii Vechi között zajlott csöndesen, magába zárkózva, de annál mélyebb igazalmak közepette, várakozásokkal, sikerrel és csalódásokkal tele, Maniu élete...

A fagyos mosoly

A szerény, emeleti hálószobában érték el oly sokan a miniszteri tárcát, sokan pedig remegő szívvel várakoztak, az előcsarnokban „excellenciájára“, aki fagyos mosolyával arcán, lassan, szikáran jött le a recsegő, falépcsőkön, a várakozókhoz, kiknek ereiben meghűt a vér, ha Maniu vékony hangján megkérdezte: „hát mi újság van kedvesem?... és pár perc múlva: „hát akkor jó napot, kedvesem...“ és a várakozó előtt összeomlott a remények temploma...

Ugy jöttek ide, mint a vechi Pithyá-hoz „egy jó szóért“, egy biztatásért, de Maniu fukar volt a szóval s az emberek még ígéreteket sem vittek magukkal a Clopotarii Vechi házból.

A sajtó

Az újságírók néha órákon keresztül várakoztak a bejáratnál s a sofőrnél, a rendőrnél érdeklődtek „excellenciája“ programja iránt. Az egyik a szakácsnőtől érdeklődött

a menüje iránt. De ebben a nazban mindenki fukar volt a szóval.

De a Clopotarii Vechi uccából az újságírók sohse mentek el üres kézzel. Az ő sorfaluk között haladtak keresztül az azóta elhunyt Pop Cicio István, Vaida Sándor, Costachescu, Hatiegan Emil, Voicu Nitescu, Tilea... vagy Boila Zaki, az elnök unokaöccse. Ők nem voltak annyira szükszavuaak.

És végül megjelent a fiatal Pop Cicio, a miniszterelnök kabinetfőnöke, aki beinvitálta a sajtót. Maniu tárt karokkal fogadta az újságírókat: „Na kedveseim itt vannak? Ó, hát miért nem szóltak előbb, hogy kiinn várnak?!... de hiszen fiatalok s jobban szeretik a napot, meg a friss levegőt... Amikor én Bécsben a parlament újságírópályában... és így hosszú percekig keresztül, míg valamelyik udvariatiatnabb hírlapíró félbe nem szakította:

— Miniszterelnök ur igaz-e, hogy a kormány átszervezés előtt áll?

— Honnan veszik ezt a hirt? Most halom maguktól, de különben itt van Madgearu ur, kérdezzék meg tőle.

NEM HIANYOZHAT EGY HAZTARTASBÓL SEM

ARAGAZ

... És minden további nélkül: „Hát akkor jónapot uraim“, lassan megfordult és újra elzárkózott a szobájába.

A lemondás

Ebben a házban mondott le Maniu a nemzeti parasztpárt elnökségéről. Csöndesen, diszkrétan, szinte titokzatosan. Ő maga kopogta írógépebe a lemondó levelet... és amikor készen volt, átadta a párt egyik vezetőgyűlésének:

— A lemondásom... visszavonhatatlan...

Amikor a párt többi tagjai értesültek a dolgokról s kétségbeesve siettek a volt pártelnökhöz, hogy rávegyék elhatározásának megmáskodására, a Clopotarii Vechi ház üres volt... Maniu Gyula elutazott... És soha nem tért oda vissza... (—del)

CEHOSLOVACA

fiókja: Cluj, I. G. Duca ucca 3. szám.

- az őszi és téli szezonra elsőrangú kivitelben férfi, női es gyermek ruházati cikloket
- óriási választékban
- hoz forgalomba, ugyanolyan árek mellett, mint a bucaresti központ.
- ELEGANS ES TARTOS

Hogyan készül a belnémet háboru?

Huszonöt ezer halálfejes a német nép ellen. Uj internálótáborok, uj foglyok. Himmler Gestapo-főnök programja

A német határról október elején A föld alá kényszerített szociáldemokrata pártnak a Gestapóban levo egyik megbízottja abban a szerencsés helyzetben volt, hogy a Gestapo főnökének, a hírhedt Heinrich Himmlernek egyik előadását gyorsirással jegyezhetette. Ezt az előadást a hadsereg magasrangú tisztjei előtt tartotta és lényege az, hogy háboru esetén mi történjék Németországban magában.

A Gestapo főnöke erre vonatkozólag igazi Gestapo-izü terveket dolgozott ki. A tervek szerint jelenleg csak négy nagy koncentrációs tábor van Németországban: Dachau, Sachsenhausen, Lichtenburg és Lachsenburg és néhány kisebb. Összesen mintegy 8000 foglyot őriznek ezekben az inkvizíciós intézetekben, de Himmlernek magának és a hivatalos köröknek az álláspontja szerint, amint közvetlen háborus veszély van, további nyolc-tíz koncentrá-

ciós táborot kell felállítani és a foglyok számát megfizserezni.

Ennek az intézkedésnek az a célja, hogy a lakosság megrémüljön és vonakodás nélkül kövesse a horogkeresztes vezetőik parancsát. Rendkívül érdekes és jellegzetes az a kifejezés, amelyet Himmler előadásában egyre visszatérően használ. Ez a: belnémet hadszíntér, azaz magyarul elismerése annak, hogy nemzetközi bonyodalmak esetén Németország a német uralkodó osztály számára ugyancsak hadszíntér, mert amint Himmler szószerint mondotta, a jövő háboruban nemcsak a szárazföldi hadsereg frontja, nemcsak a tengerészeti frontja, nemcsak a levegő frontja harcol, hanem lesz egy negyedik hadszíntér is és ez Bel-Németország.

Háromszoros szold, töltött puská Himmler mingyárt előadta, hogy a belnémet háborut hogyan vivja majd. Már

meg vannak a halálfejes alakulatok, ezek a legvadabb terror-fickók, akik a koncentrációs táborokat őrzik. Háboru esetén ezeket a csapatokat 25.000 főre egészítik ki és ezek lesznek a polgárháboru csapatai.

Ezeket a csapatokat nem viszik a front-ra, háromszoros szoldot és elsőosztályu ellátást kapnak. Mivel azonban még így sem lehet tudni, hogy a csapatok szellemében nem áll-e be olyan változás, amely a horogkeresztre kedvezőtlen, a csapatok felhasználására a következő szabályok mérvadóak:

1. Egyetlen csapat sem kerül a maga hazájába, tehát pomerámiai rohamosztag nem teljesít szolgálatot Pomerámiában, hanem Bajorországban és így tovább.
2. Minden három hétben cserélik a csapatokat, hogy össze ne melegedjenek a polgári lakossággal, vagy a politikai eliteltekkel.
3. A halálfejes csak zárt csapattestben használható fel, egyéni szolgálatot mint rendőr nem teljesíthet.
4. A halálfejes csapatoknak a legszigorubb parancsai vannak, utasításuk, hogy a legkisebb gyanu jelnél azonnal végezzék ki az őrizetükre bízott foglyokat, illetve azonnal sortűzet adjanak.

Himmler természetesen a bolsevizmus ellen való védekezéssel indokolja ezt a rendszabályt, a valóság azonban az, hogy a rendszer belső félelme nyilvánul meg ezekben az intézkedésekben. Hogy Himmler azután a rendőrség egyéb rétegeződéséről is beszélt, természetesen és mingyárt megemlítette azt is, hogy a rendőrség embereit adott esetben nem engedi a frontra, mert nem tudja, hogy kap-e helyettük megfelelő más elemeket. Himmler beszédét a következő szavakkal végezte:

Aljaemberek és az északi faj

„Egytel legyünk valamennyien tisztában. A legközelebbi évtizedek nem azt jelentik, hogy Németország valamilyen külpolitikai konfliktusba keveredik, amelyben megállja, vagy nem állja meg a helyét, hanem azt jelenti, hogy ellenségünk, az egész világ aljaemberei, megsemmisítő háborut vívnak Németország, mint az északi faj magva, Németország, mint a german nép gyűjtőmedencéje, Németország, mint az emberiség kulturájának hordozója ellen. A fehér ember vezető népének létét, vagy nemlétét jelenti. Mindenesetre egyről meg vagyunk győződve: szerencsénk van, hogy éppen abban az időben élünk, amilyen minden kétezer évben egyszer van csak, amikor az emberiségnek elhívott megváltója születik és e megváltó vezér jóvoltából jóban és rosszban minden veszélyt el tudunk majd vésni, mert valamennyien összetartunk és hiszünk abban, hogy Németországnak az egész világot maga alá kell hajtania, hogy az északi faj nagy gondolatát diadalra vigye.“

— Halálkozás. A napokban elhunyt Szigeten 81 éves korában Káhnán Chám Smil Zánvelné, született Weinberger Dóra, a nagyki-terjedésű Káhnán család három évvel ezelőtt elhunyt fejének özvegye. Az elhunyt az áldozatkés és jámbor zsidó asszonyok mintaképe volt, aki igazi zsidó szellemében nevelte fel gyermekeit és unokáit és istápolója volt a szegényeknek. Halálát nagyki-terjedésű rokonság gyászolja. — Tegnap halt meg Máramaroszigeten Schréter Mumis kereskedő a város legöregebb embere. Az elhunyt, aki közismert és megbecsült tagja volt Sziget híthű zsidó társadalmának 92 éves kort ért el. Korrekt és becsületes kereskedő, vérbeli zsidó ember volt. Halálát tekintélyes és kiterjedt család gyászolja. Temetése a legnagyobb részvét jegyében folyt le.

Szabó Imre legújabb munkája

Erdély zsidói I. rész

Talmudisták — Chaszidok — Cionisták

Cluj zsidói a város kultúrájában.

Minden zsidó családnál nélkülözhetetlen!

Az ígéret földje

A KEREN HAJJESZÓ NAGY PALESZTINA BESZÉLŐ FILMJE

Iolytatja hatalmas sikerű erdélyi körutját

AIUD: Bemutató október 19-én. BRASOV: Október 27-én. Bemutató a Royal Mozgóban.

Erdély zsidói

(Szabó Imre új könyve)

Erdély zsidósága erősen heterogén. Hogy csak két példával hozzuk elő: Máramarosigetet Aradtól, Dést Lugostól végtelen távolság választja el. Szigeten a chaszidizmuson belül is szélsőségesnek számító vallási irányzat alakult ki; a Teitelbaumok sajátos irányzata, amelyről Schön Dezső anynyi érdekeset és jellemzőt tudott a „regényes korrajzában” elmondani. Aradon viszont Aron Chorin, akit rabbi Móse Szófer keményen és megvetően Achérnek titulált, törte a neki- vadult Nyugatnak is imponáló radikalizmussal a zsidó vallási reform útját, amely után Rosenberg Sándornál elérkezett a vegyes párok zsinagógái megáldásához. (Mellesleg: Ez a radikalizmus a Moses Hess bonmot-já szerint megérdemli a nevét, mert a zsidóság radikálja, magyarul: gyökerére, illesztette a fejszéjét!) Désen a Paneth-dinasztia teremtette meg a chaszidizmus erdélyi változatát, amely különöségeiben és lelkiében, nyelvben, ruházatban, szokásokban, világnézetben mindmáig konzervatív volt képes a zsidóságnak egy jelentős számú körét. Viszont Lugoson már 95 év előtt (a Jeriot Selomo egyik responsumából szedem ezt az adatot) a kahal fejének ukázára, kalap levéve tanácskozott a t. c. előjárásról a templommal szomszédos teremben és nem sokkal később elérkezett minden reformerek ideáljához, a „rendezett istentisztelethez”, persze kórossal és orgonával.

De éppen ezek a szélsőséges tünetek és még egynehány nemkevésbé sajátos jelenség, amelyről mingyárt szólok, teszik érdekessé, sőt egyenesen érdekesítővé az erdélyi zsidók múltját és jelenjét, a lokálpatriotizmus által megvont szűk határokon jóval túl is.

Itt van, tesszem, a zsidók erdélyi letelepedéséről szóló monda. Decebalus király idejében jöttek volna ide. A dák király hívta őket, mert szintén ellenségei az ő esküdt ellenségeinek, Rómának. Egy Dán törzsbeli zsidó vezette őket. Kincsekkel megrakodva jöttek — ez kvadrál a nemzetgazdászok megállapításával, hogy a naturálgazdaság korában a zsidók a pénzgazdaság képviselői — aranyat mostak, bányákat nyitottak, nemzetközi kereskedelmet űztek... A 16. század közepe tájaitól irásos nyoma is van ennek a mondanak. Egy Lebel nevű szász pap döcögös latin versbe foglalja. A Thalmus városnév a Talmudból származik szerinte. Kivülre ezt Joannes Fridwalszky tudományos munkái is megörökítették.

Kohn Sámuel, a magyarországi zsidók történetírója, azt tartja, hogy a „monda nem ok nélkül beszél Erdélyről, mint a zsidók ősrégi lakóhelyéről”. Komoly magva van; homályossá vált emlékezet szólal meg benne. A mondan kívül a zsidó meg a kozár névből képzett családi és városnevek bizonyítják Kohn szerint a zsidók ősi ittlakását.

Büchler Sándor azonban, ez a másik, maib magyar-zsidó történetíró, néhány odatett mondatnál sepi félre a mondat és Kohn Sámuelnek mellette felsorakoztatott

érveit. Am Dalcovici professzor sarmizegetu- zai ásatásai — Szabó Imre ismételt meg- említi őket könyvében — beigazolták, hogy a tamáskodó Büchlernek nincsen igaza. Ezek az ásatások zsidó származású legionáriusok jelenlétét igazolják Erdély földjén. Az eset nem meglepő. Nem először esik, hogy a „nép egygyűi csácsogásai”, a megmosolygott mon- dák közelebb járnak az igazsághoz, mint a céhbeli tudósok.

Egy másik érdekessége az erdélyi zsidó multnak: a spanyol-zsidó bevándorlás. Gyula- fehérvárra és Temesvárra jöttek: ezt a két centrális szerepű hitközséget talán ok alapí- tották. Fehérvárt Bethlen Gábor volt a pat- ronusuk; „méltóságos” Abraham Sassa török udvari orvos kérésére engedte meg a letelepe- désüket. De a kehilla neve már korábban is szerepel; egy 1591-ből származó okirat pon- tosan héberre fordítja. Így: Ir levana. (Kohn Sámuel.) Temesvárt viszont a széles látkörü Prinz Eugen fogta pártjukat.

Az erdélyi „frenkek” kulturális és gazda- sági tevékenységének rádiusza mindenesetre messze túlepte a két kehilla határát. Az akkori zsidóságnak szellemiében és anyagi- kban egyképpen leggazdagabb ága a sze- fard; kivételesen sok az alkotóképességgel megáldott egyéniség köztük. A kor kulturá- jának legélen haladtak. És kultúrában és gaz- daságilag egyképpen megtermékenyítőleg hat- ottak mindenütt, ahová a sors elsodorta őket. Ezt a történeti tényét az angol impérium Peel-bizottságának jelentése is hódolattelje- sen elismerte a minap.

Bizonyos például, hogy az erdélyi szomba- tosság is szefard befolyás alatt keletkezett. A műveit, az előkelő, a széles látkörü szefard zsidók — nemcsak udvari orvosok, hanem (fura eset!) udvari színészek is akadtak köztük; Angyal professzor Bethlen-életrajzában olvastam, hogy a nagy erdélyi fejedelem udvarában szereplő „olasz” histriók valamennyi- nyen zsidók voltak — méltó partnerei Péchi Simonnak, a tudós, világot járt kancellárnak és hadvezérnek. A „zsidóság” az ő munká- sága révén terjedt el Erdélyben; általa hódí- totta meg az udvarhelyi és marosi széklet, Marosvásárhelyt és részben Kolozsvárt is.

Egy másik példája a szefard befolyásnak egyenesen világpolitikai méretet mutat. Má- ria Terézia ki akarja utasítani a bécsi zsidó- kat. Deigo d'Aguiilar, ez a bécsi zsidó nagyr, aki osztrák báró és diplomáciai utlevéllel utaz- zik, amikor a bécsi zsidók csak rendőri fedez- tet mellett mozdulhatnak ki a lakásukból, instanciázik értük. Eredménytelenül. Ekkor a temesvári barátját, a szultán beldök emberét, Juda Amigót mozgósítja az erkükben. A re cico, a kiskirály, ahogyan Amigót nevezik, rögtön közbenjár. A szultán az 1718. évi pozserováci békére hivatkozva, az osztrák alattvalók kiutasításával fenyegeti meg Má- ria Teréziát arra az esetre, ha a bécsi zsidó- kat, akik között alattvalói is akadnak, ki- utasítaná. A „gežera” elhárult a bécsi zsidók feje felől. (Dr Singer Jakab „Közlemények”-

beli tanulmánya a cseh-morva kiutasítási tervvel hozza kapcsolatba Amigo közbenjárá- sát; az ő feltevése azonban valószínűtlen- nebb.)

Az is bizonyos, hogy a beiso zsidó életre is nagy volt a szefard hatás. Megint beérem egy példával: A 18. században Gyulafehérvár után Názánfalva a legnépesebb erdélyi ke- hilla. A templomát, amely Erdély legrégibb fennmaradt zsidó istenháza, szintén frenk zsidó építette: Mózes Izsák. (Lövy Ferenc dr. cikke a Patai 1911-es Almanachjában.)

A magyar zsidók országos kongresszusán (1888—89), amely Napoleon színhedronja óta a legérdekesebb zsidó gyűlékezet, ismé- telten tárgyalták az erdélyi országos főrabbi- ság megszüntetésének módozatairól. Ez az intézmény szintén speciálisan erdélyi; Ma- gyarországon nem állott fenn hasonló orszá- gos jellegű rabbihivatal. (Néhai Eisler fő- rabbi jelentős tanulmányt írt róla az Imit 1901-es évkönyvébe.) A neolog-ortodox hábo- ruság alatt Nagykárolyban (ennek a hitköz- ségnek is érdekes története van; patronusa Rákóczi Károlyi-Kártevő Sándora, aki a po- zsonyi diétán járva, az ottani jasiaváról rabbit is szegődött részére.) keletkezik a status quo ante néven ismert konzervatívizmusnak ideológiája. Rabbi Meir Perles az előharcosa.

A legélesebb szemű magyarországi zsidó tudós, Leopold Löw, már észrevette Erdély zsidó különlegességeit és fogadkozott is erő- sen, hogy a történetírás hamarosan jóvá fogja tenni a mulasztásokat, amiket Erdély zsidóival szemben elkövettek.

De az ő „Zur neuesten Geschichte der Juden in Ungarn”-jában is össze-vissza egy erdélyi adatot tudtam felfedezni. Azt, hogy a Kolozsvárt született Mátyás királynak egy kikeresztelkedett zsidó, névszerint Thuz János

horvát bán, a későbbi velencei patricius, volt a keresztapja. Egyébként azonban csak édes- keveset haladt előre az ő buzdítása óta is az erdélyi zsidó történeírás.

Most azután Szabó Imre, az erdélyi zsidó irodalomnak ez a fáradszató és invenciózus munkása, nyult az erdélyi zsidó élettel fog- lalatoskodók és az iránta érdeklődők hóna alá. Egész sereg „helyszíni felvételt” készí- tett az itteni kehillákról; megörögzítette a jelenjüket, a tradíciókat és pompás miniatü- rököt rajzolt róluk, amiket kedves humora, igaz zsidó szívének melege aranyoz be. Am nem érte be a helyszíni felvételekkel. Kerete- is ad a képeikhez. „Ez a keret: az erdélyi zsi- dók lelkiisége” — írja. Így ismerkedünk meg néhány mesteri fordítás és Szabó Imrénék néhány kitünően sikerült tanulmánya révén a talmuddal (Zaderecki lengyel paptudós köny- véből vett részletek segítségével), a messiá- nizmussal (Szabó Imre romantikus életrajza Sabbatáj Ceviről), a chaszidizmussal (Szabó Imre ugyanilyen jellegű életrajza a Bala Sémről) és a cionizmussal (a mozgalom alap- gondolatait Klar, Ruppin és Boczkowski is- mertetik), vagyis az erdélyi zsidó lélek vala- mennyi forrásával.

A feladat, aminek Szabó Imre tiszteletre- méltó bátorsággal nekilendült, rendkívül su- lyos. A tudáson, irni tudáson és a történet- tudáson túl, megfeszített munka, ernyedetlen szorgalom és kivételes éleslátás kellett hozzá. Adatokat kellett halombagyűjteni, majd ki kellett válogatni a temételen kon- kolyból a tiszta buzát. Sikerült, maradékta- nul sikerült. Gratulálhatunk az írójának hozzá. És gratulálhatunk magunknak is, hogy az erdélyi zsidó írásművészet ki tudta ter- melni ezt a pompás könyvet. (g. s.)

KÖZGAZDASÁG

Ujabb adóügyi döntések és rendeletek

A bucaresti ítélőtábla 65—1937. számú dec. fiscal ítéletében kimondta, hogy nem vihető át az előző évi adóalap abban az esetben, ha társas cégből egyéni cég ala- kul, olyformán, hogy a cégtagok közül az egyik veszi át az üzletet. A kivétésnél a társas cég adója nem képezhet összeho- sonlítható alapot az egyéni cég adójának megállapításánál. A könyvelés tekintetbe- vételének mellőzése esetén, ugyanolyan ka- tegóriából hasonló jelentőségű vállalattal kell az adózandó céget összehasonlítni.

Forgalmi adó ügyben érdekes elvi dön- tést hozott a temesvári ítélőtábla. A pénzü- gyi hatóságok az utóbbi időben sorozat-osan eszközöltek pótkivetéseket oly ese- tekben, amidőn valamely iparvállalat a forgalmi adót a számla nettó értéke után fizette. A bíróságok a fiskus ilyenmő kö- veteléseit mindig törölték. Nemrégiben az aradi Juhász vasöntődnél is megállapítot- ták egy évre visszamenőleg a forgalmi adókülönbözetet és annak megfizetését követelték, anélkül azonban, hogy kihá- gási jegyzőkönyvet vettek volna fel. Fel- merült azonban az a kérdés, hogy az ily különbséget kiróvása a bíróságnál, vagy az adófellebbezési bizottságnál fellebbezen- dők-e meg. Az aradi cég a bíróságnál emelt kifogást, a fellebbezést azonban az aradi törvényszék formai, a napokban pedig a temesvári tábla illetékességi okok- ból elutasította, kimondva, hogy a forgalmi adókülönbözet lényegében nem bírság, hanem adókvetés, tehát ily esetekben az adó fellebbezési bizottság illetékes.

Korábban beszámoltunk arról, hogy az igazságügyminisztérium az ó-királyság területeit is kiterjeszti a telekkönyvi rendszert és az erre vonatkozó 1933 évi törvénytervezetet némi módosításokkal rendeltörvény formájában közelebbiök életbelépteti. Ez a módosítás abban áll, hogy a telekkönyvi rendszer kiterjeszésé- vel járó költségek fedezésére nem 1 szá- zalék, amint azt eredetileg tervezték, ha- nem csak 0.30 százalék pótdátót vetnek ki az ország összes ingatlanaira, tehát az erdélyi és bánáti ingatlanokra is.

A bucaresti ítélőtábla S. I. Doc. fisc. 72. számú ítéletében kimondta, hogy a for- galmi adó csak az áru számlázott értéke, plussz csomagolás és fogyasztási adó után fizetendő. Minden más illeték és költség, u. m. szállítási díj, forgalmi adó, boniff- kálás, bélyeg, stb. forgalmi adó mentes.

Rövid üzleti hírek

Manufactura Nationala de Portelan S. A. Cluj, amely a Banca Ilescu égíse alatt mű- ködik, turdai gyárüzeménél már korábban megkezdte egy új körkermence építését. A gyár most új épületet emelt a porcellán festés részére. Ezen újabb befektetések ré- vén, amelyek cc 1.5 millió lei investíciót je- lentenek, a porcellángyár termelését cca 50 százalékkal emelik.

A clujai pénzügyigazgatóság kivetési osztá- lyához fokontrollonak dr. Chifor Vasile-t de- legálták.

Ha gyermekei mellé nevelő kell,

korrepetitort keres, vizsgára akarja előkészíteni, Ha Ön meg akar tanulni jól románul, Ha perfekt francia, héber, angol, olasz, német nyelvtanítót keres, Ha gyermekeit be akarja vezetetni a vallási tudományokba, úgy saját érdekében

forduljon a Zsidó Diáksegélyzőhöz

Személyesen vagy levélben. Sf. Juliu Maniu 23. Telefon: 23-08, ahol az egyetemi hallgatók egyéniségének és szakképzettségenek teljes ismerete alapján ajánlanak Önnek meg- bízható munkaeót.

SIDY THAL és ADOLF TEFFNER

november hónapban ismét szerepelni fognak az erdélyi zsidó közönség előtt, amely már annyira szívébe zártá őket. A társulat rendezője a világhírű

Jacob Sternberg

akinek neve garancia az előadások magas művészi színvonalára.

Az előadásra kerülő darabok zenéjét az ismert komponista: MAX HALM szerezte. A társulat 60 tagból, a zenekar 15 tagból áll. A turné során a tagokat és a felszerelést három külön vagon szállítja.

A turné műsorszámai:

A KINCS

Solem Alechem után átadogozta és színré alkalmazta Jacob Sternberg. Zenéjét: Max Halm.

Színház lángokban

Hatalmas aktuális szatirikus revü. Szövegét írta és rendezte: Jakob Sternberg. Zenéjét szerezte Max Halm.

A turné programja:

November	1. Gheorgheni.	November	16. Oradea.
"	2. Reghin.	"	17. Arad.
"	3. és 4. Targumures.	"	18. Arad.
"	5. Szünet.	"	19. Szünet.
"	6. Cluj Délutáni és esti előadások	"	20. Timisoara Délutáni és esti előadások
"	7. Cluj	"	21. Timisoara
"	8. Dej.	"	22. Lugoj.
"	9. Bala-Mare.	"	23. Petroseni.
"	10. Sighet.	"	24. Petroseni.
"	11. Sighet.	"	25. Sibiu.
"	12. Szünet.	"	26. Szünet.
"	13. Satumare.	"	27. Brasov.
"	14. Satumare.	"	28. Brasov.
"	15. Oradea.		

Az angol min

London, október 14. röviden jelentette az angol minisztertanács ható megvitatás tárgyá- kérdésben adott olasz ügyminiszter részletesen bin londoni francia na- ját, mely után részlete- francia javaslatokat. V hozatalra került sor.

minisztertanács leszöge- kormány beható tanács- kellő mérlegelése után, az ibériai félszigeten h- eltávoításának kérdé- zási konferencia semleg- ga elé viszi. Eltekint az záros határidőt tüzes- döntés meghozatalára, hogy egyes államok a m- taktikáját követik, ami megakadályozni nem ak- zékre a megfelelő válas- mányval egyetértőleg o- lantanácsi ülés után sz-

A minisztertanács e- körökben és a közvélem- elégedést váltott ki. Az feltűnő meglegedett k- rik az eredményt, m News Chronicle is, m- szerint ez volt az egye- dás.

Mint ujabb jelentik- nemavatkozási bizotts- való összehívása azon o- ze a spanyol önkéntese- tását, angol körökben, angol tárgyalások első- állítja. Remélik, hogy u- Moszkvában tevékeny k- nyitékát fogják szolgál- szág és Anglia által ese- kedésekben, hogyha a- erőfeszítései nem járná- csak akkor lennének in- nemavatkozási politika- egyuttal a londoni eg- mentesítének kötelezett

Eden tegnap este francia nagykövetet, a- minisztertanácsai tárgya- Francia lapok Mint Párizsból jelentik- lapok a benemavatkozás- doni bizottság összeülé- Petít Journal szerint a- tek, Anglia, Franciaorszá- metország és Oroszorszá- most a legjobb módnak- zsákuccából, ahova a lo- zási bizottság jutott. A Le Matin szerint j- tegnap este értésre adtá- ban nem jutnak megegy- Franciaország és Anglia- Olaszországnak, foglalja- egyenlő alapon a Bala-

Az angol minisztertanács döntése:

A benemavatózói bizottság elé terjesztik a spanyol önkéntesek visszahívásának ügyét

Ha ez a békés akció sem vezet eredményre, Anglia és Franciaország megteszik intézkedéseiket. Csak a francia államtanács után szövegezik meg az olasz jegyzékre a választ

London, október 14. Tegnap számában röviden jelentette az Uj Kelet, hogy az angol minisztertanács tegnap esti ülésén beható megvitatás tárgyává tette a spanyol kérdésben adott olasz választ. Eden külügyminiszter részletesen ismertette Corbin londoni francia nagykövét álláspontját, mely után részletesen megvitaták a francia javaslatokat. Végül is határozatközlésre került sor. A határozatban a

Salamanca-negyedre hullottak a bombák, amit eddig megkíméltek a felkelők. Több fontos épületet, köztük néhány minisztériumot is eltaláltak a lövedékek. Az áldozatok száma ismeretlen. A kár igen nagy.

Egyidejű barcelonai jelentés szerint a felkelők repülői tegnap este megjelentek a város felett és több bombát dobtak le anélkül, hogy katonai célpontjaikat eltalálták volna. Többben megsebesültek.

A D. N. B. ovidói jelentése szerint, a felkelők, miután megtörték az ellenség ellenállását, elfoglalták a Sierra Trabe hegyláncot, délkeletre Ovidótól.

Az Olaszországnak küldendő francia-angol válaszigyzék ügye a francia államtanács előtt

A délutáni órákban érkezett párizsi jelentés szerint ma Lebrun elnökletével ma minisztertanácsot tartottak, amelyen Delbos külügyminiszter ismertette a spanyol kérdésben Londonban folytatott tárgyalások menetét. Közölte, milyen javaslatokat áll szándékában az angol és francia kormányoknak előterjeszteni. A kormány megadta hozzájárulását ebben az ügyben ma elküldendő jegyzékhez. Bonnet pénzügyminiszter az állami pénzügyekről számolt be. A legközelebbi minisztertanácsot 28-án tartják.

Szombaton összeül a benemavatózói bizottság

A Reuter londoni jelentése szerint valószínű, hogy szombaton összeül a benemavatózói bizottság, de még valószínűbb, hogy csak az albizottság ül össze a spanyol önkéntesek kérdésének tanulmányozása végett.

Mint egyidejűleg jelentik Londonból, az angol lapok szerint az angol kormányának szándékában áll bizottság kiküldését javasolni, mely Spanyolországban a helyszínen vizsgálja felül a mindkét táborban levő idegen önkéntesek számát és közvetlenül tárgyaljon

a két kormánnyal az önkéntesek visszavonásáról.

A Yorkshire Post foglalkozva az önkéntesek kérdésében hozott minisztertanácsi határozattal, megállapítja, hogy tanulmányozás alá vették a nyoni elvek kiterjesztésének a lehetőségeit. Nemcsak a kereskedelmi hajók védelmének lehetőségeit, de a földközti-tengeri stratégiai pontok megvédését is figyelembe vették.

Nagy a mad'idi bombázás áldozatainak száma

Mint újabb jelentik Madridból, a tegnap esti bombázás akkor történt, amikor a község éppen elhagyta a színházakat és mozikat. Ezért az áldozatok száma igen nagy. Szabadságot biztosítanak a Földközi-tengeren a három hajóhadnak.

A Petit Parisien megállapítja, hogy Anglia és Franciaország újabb diplomáciai erőfeszítéssel próbálkozik a spanyol kérdés békés elintézésére érdekében, de nem mondtak le azon intézkedésekről, melyek hivatottak lesznek érdekeltek megvédeni, amennyiben erőfeszítések véglegesen meghiúsulnának.

Alhírek Minorca sziget megszállásáról

Londonból jelentik, hogy ama hírekre vonatkozólag, melyek szerint az angol és francia kormányok Minorca sziget megszállására gondoltak volna, a Times a következőket írja:

—Nyen gondolatlan a londoni és párizsi kormányok soha nem foglalkoztak, de nem is foglalkozhattak. A szétterjedt hír tehát az utóbbi hetek legátlátszóbb valótlanúsága. Az embernek valóban gondolkodnia kell azon, hogy ki és mi célból terjeszti állandóan a cáfolatanyagot — csak azért, hogy a kedélyeket folytonos izgalomban tartsa.

Bombázásor Madridra és Barcelonára

Madridból jelentik, hogy a felkelők tüzérése tegnap este a fővárost lötte. Sokáig a

vezetnek. Nabluszban, ahol a leghosszabb volt az arab kereskedők sztrájkja, szintén kinyitották már az összes üzleteket. A mufti legaktívabb hívei elmenekültek a városból, ahol teljes nyugalom uralkodik mar. Miután a kerületi kormányzó magához kérette a szomszédos falvak vezetőit és felhívta figyelmüket a rendelkezések várható következményeire, a környéken is helyreállt a teljes nyugalom.

Csak a libanon-palesztinai határnál történt újabb incidens. Hét gépkocsi érkezett Libanonból a palesztinai határhoz, ahol fegyveres arabok állták útjukat. Az utasokat teljesen kirabolták. A helyszínrre siető rendőrsztag gépfegyverrel vette üldözöbe a támadókat.

London, október 14. A Seychelen-szigetéről jelentik, hogy az „Active” cirkáló fedézetén október 11-én odaérkeztek a deportált arab vezetők, névszerint dr. Huszszain Khañdi, Jeruzsálem arab polgármestere, Fund Saba, Hilmi pasa, Rasid Hadj Ibrahim és Jacub Ghusszein, a feloszlott legfelsőbb arab tanács volt tagjai. Megérkezésük után gépkocsin egy hegyre szállították őket, ahol több lakóházat bocsátottak rendelkezésükre.

Dr. Horváth rendőrkezes nyilatkozata a hadgyakorlatokkal kapcsolatos rekvirációkról

Csuj, október 14. Dr. Horváth rendőrkezes érdekes nyilatkozatot adott tegnap a saját képviselőinek.

— Bár előzetesen részletesen tájékoztattam a lakosságot — mondotta a rendőrkezes — a rekvirációk módjairól és joggal elvártam volna, hogy mindenki segítségemre legyen, voltak mégis olyan autótulajdonosok, akik a rekviráló felhívásnak egyáltalán nem tettek eleget és nem jöttek el.

Voltak olyanok, akik hasznavehetetlennek tarték kocsijukat, mások meg elküldték, hogy ne találják meg. Voltak olyan motorkecskészek, akik szétszedték az alkatrészeket és az éléskamrába rejtették el. Voltak olyan ló-tulajdonosok, kik a közeli falvakból hoztak be rossz gebéket és azzal állították elő és a jó lovakat eldugták. Mások megsántították és megsebeztek az állatokat. Kérdezem ezek után:

— Szabad-e a hadsereget ilyen áltátszó trükkökkel kijátszani és megsebesíteni, amikor magam, mint a rekviráló bizottság elnöke,

bizalmat e'legeztem a lakosságnak. Ennek ellenére igyekeztem a rekvirációkat olyan módon lefolytatni, hogy

a község teherbíró képességét se veszítjük túlságosan igénybe, de egyben eleget tegyünk a hadseregnek is...

Talán nem voltam minden esetben az igazságos ember, amilyennek lennem kellett volna, de ha ilyen esetek történtek is, ne engem okoljanak, hanem azokat, akik kijátsozták a rekviráló bizottság rendelkezését. Azoknak az eljárását nem lehet megtorlatlanul hagyni. Eppen ezért

a legszigorubb eljárást indítottam meg a renitensek ellen és kimélet nélkül a hadbírósg elé juttatom őket a hadsereg ellen elkövetett szabotázsért.

Egyben névjegyzéket készítették róluk, amelyen minden hatóságnak megküldünk, hogy mindenki ismerje az ellenséges magatartásukat.

— Sajnos, a rekvirációknak a szegényebb népréteg itta meg a levét,

míg a tehetősebbek a protekciók özönét zúdították rám, hogy kibújhassanak a kötelezettség alól. Ezeket a protekciós egyéneket én is szívesen fogom protezsálni — a hadbírósg előtt.

A rendőrkezes végül kijelentette, hogy akadt igen sok kisebbségi ember, aki önként állt rendelkezésére a rekviráló bizottságnak és akiknek ezuton mond köszönetet.

minisztertanács leszögezi, hogy az angol kormány beható tanácskozás és a helyzet kellő mérlegelése után elhatározta, hogy az ibériai félszigeten harcoló önkéntesek eltávolításának kérdését a benemavatózói konferencia semlegességi albizottsága elé viszi. Eltekint azonban attól, hogy záros határidőt tűzessen ki a végleges döntés meghozatalára, tekintettel arra, hogy egyes álamok a mesterséges elhuzás taktikáját követik, amit a brit kormány megakadályozni nem akar. Az olasz jegyzékre a megfelelő választ a francia kormányval egyetértőleg csak a párizsi államtanács ülés után szövegezi meg.

A minisztertanács e határozata angol körökben és a közvéleményben élénk megelégedést váltott ki. Az esti lapok mind feltűnő meglegedett kommentárral kísérik az eredményt, még a munkáspárti News Chronicle is, melynek véleménye szerint ez volt az egyetlen helyes megoldás.

Mint újabb jelentik Londonból, a benemavatózói bizottságnak szombatra való összehívása azon célból, hogy elintézzék a spanyol önkéntesek mie'öbbi eltávolítását, angol körökben, mint a francia-angol tárgyalások első eredménye van beállítva. Remélik, hogy ugy Rómában, mint Moszkvában tevékeny közreműködés bizonyítékát fogják szolgáltatni a Franciaország és Anglia által esetleg hozandó intézkedésekben, hogyha a békéltetés utolsó erőfeszítései nem járnának sikerrel. Ezek csak akkor lennének indokoltak, ha a benemavatózói politika csődöt mondana és egyuttal a londoni egyezmény aláíróit mentesítenék kötelezettségeik alól.

Eden tegnap este fogadta a londoni francia nagykövetet, akit tájékoztattott a minisztertanácsi tárgyalásokról.

Francia lapok a londoni döntésről Mint Párizsból jelentik, a reggeli francia lapok a benemavatózói politikával és londoni bizottság összeállításával foglalkoznak. A Petit Journal szerint a közvetlenül érdekeltek, Anglia, Franciaország, Olaszország, Németország és Oroszország, értekezlete látszik most a legjobb módna, ami kivézetne a zsákkucából, ahova a londoni benemavatózói bizottság jutott.

A Le Matin szerint jól értesült körökben tegnap este értésre adták, hogy ha Londonban nem jutnak megegyezésre hat hét alatt, Franciaország és Anglia azt fogják javasolni Olaszországnak, foglalja el a három hatalom egyenlő alapon a Baleari szigeteket és teljes

CAPITOL MOZGÓ
Mutatja be MA az idény legszebb filmjét:
Arabiai éjszakák
Minden edd'git felülmuló film. Az arabok és angolok között Irák sivatagában. Harc két angol tiszt között egy ragyogó szép asszony bírásaért.
KAY FRANCIS, a ragyogó nő, ERROL FLYNN, az angol tiszt.

A palesztinai kormány költségvetési tervezetet készített az új zsidó állam számára

Arab-zsidó tagokból álló bevándorlási bizottságot nevez ki a palesztinai kormány. Az egész országban rend és nyugalom uralkodik

Jeruzsálem, október 14. A Zsidó Távirati Iroda értesítése szerint a palesztinai kormány pénzügyi osztálya ideiglenes költségvetési tervet készített a létesítendő új zsidó állam számára. A tervezetet a november e'jén Palesztinába induló angol vizsgálóbizottság elé terjesztik. Ezenkívül gazdag statisztikai és jogi anyagot bocsátanak a bizottság rendelkezésére. A mérési hivatal által készített térképeket Londonba küldték nyomtatás végett.

Ugyancsak az ITA jelenti, hogy a palesztinai kormány speciális bevándorlási bizottság kinevezésére készül, amelynek feladata az ország befogadóképességének tanulmányozása lesz a legközelebbi bevándorlási kvóta megállapítása kapcsán. A bizottságnak kilenc tagja lesz és a zsidók és az arabok egyenlő számban lesznek abban képviselve. A palesztinai kormány saját befolyásának biztosítására angol bizalmiférffel fogja képviseltetni magát a bizottságban.

A palesztinai helyzetről szólva a távirati jelentések megegyeznek abban, hogy a kormány erőlyes és átfogó intézkedései a lakosság minden rétegében mély benyomást keltek és máris nagy mértékben hozzájárultak az ország pacifikálásához. Különösen a falvakban tapasztalható a

kormány intézkedéseinek kedvező hatása. A falvak lakosai remélik most már, hogy békében fognak élni, a terroristáktól és fegyveres bandáktól való félelem nélkül. A kerületi kormányok és körzeti tisztviselők is megállapítják, hogy jelentős mértékben növekedett a falusi lakosság és vezetőinek bizalma a hatóságok iránt. Számos északi helységi arab vezetői kijelentték, hogy készek „felügyelő-bizottságokat” a'akítani a terroristák fékmentartása céljából. Mások viszont tanácsokat kértek arra nézve, hogyan küzdjenek a politikai erőszak ellen és közigazgatási intézkedéseket kértek ebben az irányban.

A palesztinai kormány, a királyi bizottsághoz a kormány politikája ellen.

Nabusz környékén újabb házkutatások voltak és a Transzjordániába menő autókat is átkutatták. Ez az akció hír szerint Izzat Darvaza, a feloszlott arab tanács elmenekült tagjának személyével áll összefüggésben, akiről azt írták a lapok, hogy Szíriában fejt ki élénk agitációt és a legfelsőbb arab tanács újjáalakításán fáradozik. A rendőrség tudni véli, hogy Darvaza nincs is Szíriában, hanem Nablusz környékén rejtőzik. Ramlehen letartóztatták 24 arabot, akik állítólag tagjai voltak a „Fekete Kéz” nevű terrorista szer-

ei patricius, volt
onban csak édes
zdítása óta is az

az erdélyi zsidó
an és invencióz
sidó étellel fog
erdeklődők hóna
felvételt” készi
megrögzítette a
pompás miniatti
kedves humora,
aranyoz be. Am
ételekkel. Keretes
et: az erdélyi zsi
ismerkedünk meg
Szabó Imrénének
műmánya révén a
paptudós könyv
gével), a messiá
antikus életrajza
dzimussal (Szabó
életrajza a Ba
mozgalom alap
Boczkowski is
zsidó lélek vala

Imre tiszteletr
lt, rendkívül su
on és a történet
unka, ernyedtem
ésletítés kellett
malombagyűjteni,
tementelen kon
till, maradéktala
unk az írójának
gunknak is, hogy
et ki tudta ter
(g. s.)

AG

ek

arról, hogy az
az ó- királyság
ti a telegkönyvi
atkozó 1933 évi
módosításokkal
ban közelebbi
sítás abban áll,
zer kiterjesztésé
sére nem 1 szá
eg tervezték, ha
ótadót vetnek ki
anaira, tehát az
okra is.

S. I. Doc. fisc. 72.
otta, hogy a for
zámlázott értéke
asztási adó után
leték és költség
almi adó, bonifi
ni adó mentes.

hírek

de Portelan S. A.
égsze alatt ml
már korábban
rence építését. A
meltet a porcellán
befektetések ré
ei investíciót je
termelését cca 50

ág kivétési osztá
Chifor Vasiet da

ő kell,

res,
rdékében

yzóhoz

egyetemi halga
ának önekk meg-

HIREK

— Ünnepi istentisztelet a király születésnapján. Szombaton, október 16-án, a király születésnapján délelőtt 11 órakor ünnepi istentisztelet lesz az ortodox zsidó hitközség párisucai nagytemplomában, amelyhez a vezetőség ezennel meghívja a hitközség tagjait.

— Sidy Thal, aki már annyi nagy sikert ért el nálunk, ismét szerepelni fog az erdélyi színpadokon egy Solem Alechem után irt szenzációs zenés vígjátékban. Rendező a világhírű Jacob Sternberg. Zeneszerző Max Halm. 60 tagú társulat. 15 tagú zenekar.

— Ha influenzaja van, gondoskodjék arról, is, hogy gymra és belei a természetes „Fénc József“ keserűviz használata által gyakran és alaposan kitisztítsassanak. Kérdezze meg orvosát.

— Két erdélyi fő külföldi sikere. Érdekes hír érkezett hozzánk az Edition Interkontinentál közép-európai regény pályázatáról. Tizen-nemzet 182 pályázója közül 8 magyar író regénye is bekerült a döntőbe, melyek közül két kolozsvári író munkáját tüntették ki dícsérettel. A regény címe: Mors Imperator, szerzői Sz. Ruz Rózi és dr. Polcz Radó. A pályadíjat svéd író vitte el, de mindenestre érdekes, hogy a 8 magyar pályázó közül kettő erdélyi, akiknek munkáját annyi sok közül is dícséretre és kiadásra érdemesnek találta egy olyan nemzetközi bírálóbizottság, amilyen az Edition Interkontinentál.

— A Haggibbor szeszönnyítő teadélutánja. A Cristal Palace igazgatósága a Haggibbor sportegyesület javára október 17-én, vasárnap délután 5 órai kezdettel rendezi első műsoros teadélutánját. A Haggibbor Kfar Hamakkabi teadélutánjainak emlékei sokkal többet mondanak, semhogy szükség lenne ezek méltatására. Nem lehet kétséges, hogy a Haggibbor Kfar Hamakkabi teadélutánjai, amint a múltban, az idén is a legnagyobb népszerűséggel fognak örvendeni és ezt már az első rendezvény sikere igazolni fogja.

— A vizsnici rebbe Munkácson. A vizsnici rebbévé megválasztott vilchovizi rebbe, Chaim Maier Hager híveinek meghívására szombaton Munkácsra utazik, ahol impozáns fogadtatást készenlét elő számára. A Nagyváradon lakó vizsnici rebbet Erdélyből és különösen Máramarosból híveinek egész serege kíséri el munkácsi útjára.

— Bányalégbőbberás egy német bányában. Berlinből jelentik: A Nordstern tárnában bányalégbőbberás történt. A romok több bányászot betemettek. Eddig hét halottat ástak ki.

— Havazik Bulgáriában. Szófiából jelentik: Az egész országot fagyhullám lepte el. A hegyvidékeken bőségesen havazott.

— Újabb olasz csapat szállítások Libiába. Nápolyból jelentik: A Havas értesülése szerint tegnap este három hajó indult utnak Libia felé, fedélzetükön 138 tiszttel és 2000 katonával. Ma újabb 6000 katona indul Libiába.

Oktober 7-18-ig
Az Oradeai
Kereskedelmi Csarnok
Nagy kiállítása
Vasuti kedvezmények. Ingyen tombola. Vizummentes határátlépés a szomszédos országokból.

1937-1939 szám.
Zsidó Közkórház igazgatósága, Cluj

Pályázat
A clujzi zsidó közkórház egyesület által fenntartott „Sebestyén Dávid és Neje Zsidó közkórház“ alulírott igazgatósága pályázatot hirdet a kórházban 1938. jan. 1-én elfoglalandó 3 (három) alorvosi és 2 (kettő) segédorvosi állásra.
Okmánymátsolatokkal felszerelt ajánlatok legkésőbb 1937 nov. 1-ig nyújtandók be a kórház igazgatóságához, ahol díjazás és egyéb feltételek tárgyában felvilágosítás is nyerhető.
Csakis oly pályázók ajánlatai vehetők figyelembe, akik Romániában orvosi gyakorlatra jogosító oklevéllel rendelkeznek.
Cluj, 1937 október 12.
Dr. Fenichel Mór s. k.
ig. főorvos

Változatlanul dul a harc a szigeti ügyvédfronton

Törvénytelennek minősítették a szigeti kamara jobboldali kisebbségének puccszerű határozatát

Sighet, október 14. (Az Uj Kelet tud.) Megírta az Uj Kelet, hogy a jobboldali román ügyvédek önkényesen érvénytelennek minősítették a máramarosszigeti ügyvédi kamara választmánya kisebbségi tagjainak mandátumait és helyettük románokat választottak meg a demokrata román ügyvédek tiltakozása ellenére.

Ez a meglepő eljárás annál kinosabb hatást keltett, mivel a szigeti kamara néhány hónappal ezelőtt egyhanguan demokrata ügyvédet választott dékánul dr. Chindriş Vasile vármegyei ügyész személyében és a szigeti kamara annakidején nem tette magáévá a Micescu-féle jobboldali álláspontot. Egy közismert jobboldali ügyvéd, akinek ügyfelei mellesleg tulajdonmórszót zsidók, a következőket mondotta az Uj Kelet munkatársának:

— A jobboldali ügyvédek szombati értekezletének határozatai különben az új éra kezdetét jelentik. Máramarosban Micescu nacionalista szellemének kell dominálnia és az egész vonalon meg kell váltoítani a teljes romanizálást.

A szombati értekezleten különben elhatározták azt is, hogy fegyelmi eljárást indítanak dr. Klein Artur, dr. Székely Menyhért és dr. Báthory Lajos a kamara választmányának kisebbségi tagjai, valamint dr. Lázár Alexandru semmitőszéki bírói rangban nyugalmazott törvényszéki

főelnök és a kamara titkára ellen „románellenes eljárásuk“ miatt, amit azáltal követtek el, hogy az ügyeket intéző pródékán engedélye nélkül értekezletet tartottak a kamara hivatalos helyiségeiben. Ugyanakkor a régi vezetőség azonnali lemondását kérte a jobboldal, ugyancsak „románellenes magatartás“ címén és az általuk megválasztott új, szintiszta román összetételű kamarai vezetőség törvényességének elismerését. Dr. Lázár Alexandru helyébe a nacionalisták dr. Septimiu Sanjoanu fiatal ügyvédet választották meg kamarai titkárrá.

A kisebbségi és a demokrata román ügyvédek válaszul a jobboldali akciójára beadvánnyal fordultak a kamarai vezetőséghez, amelyben kéri a rendkívüli közgyűlés azonnali összehívását. A rendkívüli közgyűlés célja a helyzet tisztázása. A vezetőség tagjai dr. Joan de Kovats pródékán kivételével — elhatározták, hogy lemondanak tisztségeikről, ami által szükségessé válik az új választások megtartása.

Miután a tulajdonom többség a mérsékelt elemek oldalán van, biztosra veszik, hogy sikerülni fog kibuktatni az új vezetőségből dr. Joan de Kovats pródékánt, aki a jobboldali mozgalomnak a kezdeményezője és spiritus rectora.

A jobboldali akcióját különben Moys Juliu törvényszéki főelnök is törvénytelennek minősítette. (K.)

Ma, pénteken a ROYAL slágermozgó bemutatja a szezon legragyogóbb zenés vígjátékát:
HARCIAK HÖLGYEK
A közönség nem tud olyan gyorsan nevetni, hogy lépést tartson a vidámság tempójával.
Főszerepekben: JEAN HARLOW, WILLIAM POWELL és MYRNA LOY.
Előtte Uj Fox Journal.
Előadások kezdete: 3, 5, 7 és 9 órakor.

— Eljegyzés. Goldberger Klári Jibău és Engel Miksa Simleu-Silvaniei jegyesek. (Mindenkülön értesítés helyett.)

— A Zsidó Párt kulturprogramjának keretében hétfőn, f. hó 18-án este 1/2 9 órakor a párt Stroescu ucca 7/b szám alatti helyiségében Jámber Ferenc, az Uj Kelet szerkesztője „A zsidókérdés nemzeti jellege“ címen előadást tart.

— A gyomorfájás és gyomorfnyomás, rossz emésztés és fehér nyelvépedék, halvány arcszín és kedvettség igen sok esetben hamarosan megszűnik, ha bélműködésünket reggelenként egy-egy pohár természetes keserűvízzel rendbe hozzuk. Kérdezze meg orvosát.

— Olaszország új alapokon fogja megújítani kereskedelmi szerződéseit. Rómából jelentik: Illetékes köörök szerint Olaszország a különböző államokkal kötött kereskedelmi szerződéseit új alapon fogja megújítani, amint lejárta. Ezen kijelentéssel kívánják véget vetni azon híreszteléseknek, hogy az olasz kormánynak szándékában állana felmondani összes kereskedelmi szerződéseit gazdasági autarkijának keretében.

— Géprombolás történt egy amerikai hadihajón. Washingtonból jelentik: A hivatalos vizsgálat megállapította, hogy géprombolás történt a jelenleg Bostonban levő Vincennes páncéloson. Ez a harmadik amerikai hadihajó, amelyen két év leforgása alatt ilyesmi történt. A másik kettő az Indianapolis és Quincy voltak.

— A clujzi Zsidó Nőegylet közgyűlése. Közélem hétfőn délután tartotta a kolozsvári Zsidó Nőegylet legutóbbi közgyűlését. A telek kisajátítása és az új épület megvétele olyan súlyos feladat elé állította a vezetőséget, hogy csak most számolhat be két évi működéséről. E hó 17-én, vasárnap délután 4 órakor a Nőegylet Paris ucca 5. szám alatti új otthonában közgyűlést tart, amelyre a vezetőség ezután is meghívja tagjait és jóakaróit.

A clujzi zsidó iparosok agmenháza javára 17-én, vasárnap délután 4 órai kezdettel nagy műsorral, egybekötött teadélután rendeznek a Regal Bar tulajdonosai. Kértek Kolozsvár város zsidó társadalmát, hogy ezen a jótékony célú rendezvényen mnél nagyobb számban megjelenjen szíveskedjék.

— Orvosi hí. Dr. Leitner Fülöp gyermekorvos külföldi tanulmányutjáról hazaérkezett, endeléseit ismét megkezdte Str. Berthelot 10. rendeléseit ismét megkezdte Str. Berthelot 10. szám alatt.

— Essenbe utazik a Windsor hercegi pár. Berlinből jelentik: Windsor herceg és hercegné ma este Essenbe utaznak. Ma délelőtt Aga Khán látogatását fogadták, majd dr. Mey társaságában megtekintették a görög régiségek muzeumát. A herceg lemondott azon szándékáról, hogy még több munkástelepet megtekint, mert már eleget látott.

— Elfogták az egyik legfélelmetesebb amerikai gangszter. Newyorkból jelentik: Egyik legfélelmetesebb amerikai gangszter megsebesítették és elfogták a rendőrök a Meriland állambeli Bangorban. Bray végtelen cinizmussal sorolta fel tetteit, köztük számos gyilkosságot. Bevallotta, hogy célja volt megdönteni Dillinger bűnözést rekordteljesítményét. Csak a minap ölt meg társaival négy rendőrt. Kijelentette, hogy most, miután bandájának legtöbb tagja halott, vagy fogoly, nem sokat izgaltja, ha villamoszékbe is kerül.

— Saphir Miklós művészettörténeti tanfolyama az olasz reneszánszról. Saphir Miklós, volt egyetemi tanársegéd hétfőn, október 18-án este nyolc órakor kezd meg a Gherscu ucca 19 szám alatt művészettörténeti előadásait az olasz reneszánszról. A bevezető előadások az egyiptomi, görög és római művészetről fognak áttekintést nyújtani és a reneszánsz történeti hátterét ismertetik. Ezután a reneszánsz képzőművészete kerül tárgyalásra. A kiváló műtörténész művészettörténeti tanfolyama iránt városzerte nagy érdeklődés nyilvánul meg, ami annál is inkább érthető, mert a tanfolyam valóban hézagpótló és az általános műveltség szempontjából elengedhetetlen ismereteket közöl a művelődésre vágyó közönséggel. Az előadások hetenként kétszer lesznek megtartva. A tanfolyam 3-4 hónapig fog tartani és a részvételi díj 200 lej. Újabb jelentkezéseket az előadó Str. Ciura, volt str. Saguna 16/d alatt, vagy telefonon (10-17) déli 1 és 2 óra között még elfogad. Miután az előadások hétfőn megkezdődnek, a résztvevni szándékozók érdeke, hogy eddig az időpontig jelentkezzenek.

— Újabb besszuhallám a newyorki tőzsdén. Newyorkból jelentik: Az itteni értéktőzsdén tegnap újabb bessz volt. Csupán zárás felé mutatkozott kisebb emelkedési irányzat. Leginkább az acélipari részvényeket érintette a bessz.

— Házasság. Gidál Erzsé és Frankovits Andor folyó hó 17-ikén délután 4 órakor a Tharbut udvarán (Gen. Berthelot) tartják esküvőjüket, melyre szívesen látják rokonokat és ismerőseiket. (M. k. é. h.)

Egészséges foghúsi titka
83
Odol SZÁJÁPOLÁS

— Megjelent az Erdélyi Helikon októberi száma. Az új szám főbb közleményei a következők: Féja Géza: Bánffy Miklós emlékirata. Reményik Sándor: Bátortság (vers). Molter Károly: Visszapillantás az Erdélyi Szépművészeti Céh egyévi könyvtelmezésére. Kovács György: Bánat és bor (novella). Dsida Jenő: Már hiába nézed (vers). I. Szemlér Ferenc: Jelszó s mihosz. Vásárhelyi Z. Emil: Két jelenet egy Krisztus-dramából. Csuka Zoltán: Erdélyi nyár (vers-ciklus). Imre Lajos: Magyar nevelés. magyar műveltség. Senczei László, Thurzó Gábor, Bözödi György, Finta Zoltán, Lőrinczi László, R. Nagy András és Vásárhelyi Z. Emil kisebb tanulmányai és szemle-cikkei az Irodalmi Kronika, Könyvek és Irod. Művészeti Szemle című rovatokban. Ezenkívül részletes beszámoló közöl a lap az idei marosvásári találkozóról és közli a Szépművészeti Céh és a Kolozsvári Magyar Színház által kiírt dráma-pályázat bírálóbizottságának jelentését a második pályázat eredményéről. — Az Erdélyi Helikon előfizetési ára egy évre 600.— Lei. Az Erdélyi Szépművészeti Céh partiólagjainak és előfizetőinek 500.— Lei. Megrendelések és előfizetések az Erdélyi Helikon kidaohivatala címére (Cluj, P. Unirii 7.) küldendő. Romániai főbizományok: Polyglott Könyvteljesztő Vállalat, Cluj, Str. Matei I. Magyarországi főbizományok: Révai Testvérek Irodalmi Intézet R. T. Budapest, V. Vadász u. 16.

— A nagyváradi tábla elvi döntése véget vet a zacharin-denuciálásoknak. Máramaros szigetről jelentik: Nagyjeletőségű és érdekes elvi döntést hozott a nagyváradi ítélőtábla egy máramarosszigeti zacharin-kihágási ügygel kapcsolatban. Mintegy két évvel ezelőtt a szigeti pénzügyi tisztviselők egymásután vetették fel a zacharin-kihágási jegyzőkönyvek egész tömegét. Szigeten nem elszigetelt jelenség a denuciálás. Bárki, aki megakar szabadulni kellemetlen konkurensétől, vagy boszút akar állni egyik haragosán, nem kell egyebet tennie, minthogy egy iks zacharin vagy kovakövet csempész az illető lakásába vagy üzletébe, majd névtelen vagy akár aláírással ellátott levélben közli a pénzügyi hatóságokkal, hogy az illetőnél érdemes házkutatást tartani, mert érdekes leleplezésre és megfelelő jutalékra van kilátás. A pénzügyi hivatalnok nem köteles kinyomozni a „leleplezések“ kulliszatitkait, csak a tényeket konstatálja és felveszi a kihágást megállapító jegyzőkönyvet. A törvényszék és a felettes bírói fórumok viszont rendszerint helyben hagyják a bírságokat, minthogy a felek képtelenek bebizonyítani, hogy inscenálás történt. Ilyen körülmények között legtöbbször teljesen ártatlan embereket juttatott koldusbotra a denuciálás. Múlt évi augusztus 18-ig történt hasonló zacharin-kihágási ügyekben nagy jelentőséggel bír a nagyváradi ítélőtábla elvi jelentőségű döntése. Ugyanis Froimovits Froim szigeti kiskereskedő zacharin-kihágási ügyében a tábla elfogadta a dr. Székely Menyhért szigeti ügyvéd érvelését, amely szerint az 1900 évi regáti zacharin törvény csak az 1936 évi augusztus 18-iki rendelet-törvény által lett Erdély és a többi csatlót területekre kiterjesztve és így a vonatkozó regáti törvény értelmében felvett jegyzőkönyvek cemmisnek tekintendők. Miután a pénzügyi hivatalnokok minden esetben a regáti törvény értelmében vették fei a kihágási jegyzőkönyveket és dr. Székely Menyhért valamennyi esetet a fenti indokolással fellebbezett meg, valószínűnek tartják az összes hasonló kihágási jegyzőkönyvek érvénytelenítését. (K.)

— Nem Klein Gyula a sepsiszentgyörgyi gyilkosság áldozata. A sepsiszentgyörgyi rablógyilkosság ügyben ma szenzációs fordulat állott be, amennyiben Klein Gyula személyesen megérkezett Brassából, cáfólva az agnoszkálók véleményét. Oriási a hasonlóság a hullá és Klein között. Most a rendőrség lázasan nyomoz a rejtélyes hullá személyazonosságának megállapítása irányában. Az áldozattal frissen volt borotválva, alig pár órával a bűntény után teheték az utazókorsárba. A rendőrség feltevése szerint többen voltak a gyilkosok, mert hatalmas fizikumú volt az áldozat, több mint valószínű, hogy tőrbeccalták valamilyen üzletkötés ürügyével.

UJ KELET Legújabb hírek

A király beszéde

(Elsőoldali cikkünk folytatása)

Utódaik hálásan tekintenek fel felségre ezen jelképes királyi cselekedetért. Ez a gesztus és a mai nap az összefogás, áldozatkészség és kötelességteljesítés forrása lesz a tömegek lelkében. Ma az ország minden felélő embere a király köré sereglik, hogy csatlakozzék azon javak megőrzéséhez, amelyeket a mi mártírjaink hagytak ránk. Felséged egészségére emelem poharamat! Eijen Mihály vajda, éljen a román dinasztia.

Az uralkodó emelkedett ezután szólásra és a következő beszédben válaszolt a miniszterelnök szavaira:

Uraim! Vannak földdarabok, amiket arra rendeltetett Isten, hogy helyet kapjanak a nép történelmében. Ilyen föld Gyulafehérvár röge. Attól a naptól kezdve, hogy Vitéz Mihály győztesen vonult át e várnak kapuin, bevésődött a közös hit és eszmény az itteni és a távoli románok lelkébe, tudatába. Akiket ma a nemzet ünnepe, nagy hit és nagy tettek emberei voltak. Itt, ebben a tereben koronázta meg a román nép nemzeti egységét. A hős harcosok, akiknek emlékét ünnepejük ma, nyitották meg a mártírok sorát, akiknek utolsó, tiszteletreméltó alakja Gheorghe Pop de Basesiti volt. Vértüknek e földdel történt egyesüléséből ert ki a gyümölcs, amely arra indít bennünket, hogy ma, 150 év után, összegyűljünk ebben a tereben, a kárpátokontui tartományok, Erdély, Bukovina és Beszarábia képviselői, egyazon érzelésben és lelkesülésben. Történelmi fatálítás volt az, ami ellen lehetett harcolni, de aminek eljövételét nem lehetett elkerülni. Vértáncok árán történt az összes románok egyesülése, de ez az áldozat eleven hitet teremtett, ami kötelességeket ró a mai és a holnap nemzedékeire. Ez a kötelesség: érintetlenül megtartani ezt az örökséget és minél jobban kimélyíteni azt, a nemzeti hit és az erkölcsi

erő szempontjából. Ezen eszményért száz-ezrek áldozták fel magukat; megőrzéséért mi vagyunk kötelességek feláldozni magunkat.

— Örizzük meg tehát hitünket mindenekfelett, hitünket a nemzet megerősítésében és jövőjében. Gyulafehérvárnak, a román nemzeti föld e megszentelt darabjának legyen ereje megerősíteni a románok lelkét, azokét, akik hűek a hazához, hogy a nehéz napokban, de még inkább talán a könnyűekben, egy taborba tömörüljenek és harcoljanak az ország megerősödéséért, a nemzet nagyobb tételeiért. A halottak számára eismeres és virágok. Az élőkre, akik meg akarják érteni a nép mártírjainak példaadását és egymás mellé állva megalkotják az egyazon érzelésben egyesült Romániát — emelem poharamat.

Az uralkodó beszédét nagy lelkesedéssel fogadták a jelenlevők. Utána a király autóbá szállt és Mihály vajda és Frigyes herceg, valamint az udvar reprezentánsai kíséretében az állomásra hajtatott. Gyulafehérvárról Nagyszebenbe utazott a király, akit különvonalokon követnek a kormány tagjai, a francia katonai misszió, Gamelin tábornok vezérletével, a külföldi katonai adjutánsok és a meghívott politikusok is. Valamennyien résztvesznek ma Nagyszebenben a hadgyakorlatok befejezése alkalmával tartott díszszemlén, majd Sinaiaiba utaznak, ahol október 16-án, szombaton az uralkodó születésnapját fogják megünnepelni.

Gamelin tábornok a következőket mondta az újságírók előtt a gyulafehérvári ünnepségekről: — Mély benyomást keltett bennem, amit láttam. Grandiózus manifesztáció volt, amely megmutatta egy okos nép lelkét és nevelését. A rend parádéja volt ez, ami fényesen folyt le. Jelentős, amit dolgoznak és alkotnak önként. Szép és felejthetetlen emlékeket viszek magammal.

Japán nem ismeri el a kilenc-hatalmi egyezmény érvényét és nem vesz részt a kilenchatalmi konferencián

A japánok nem tudják megtörni Sanghainál a kínaiak ellenállását. A japánok elfoglalták Szuiujan tartomány fővárosát

Tokió, október 14. Japán diplomáciai körök kijelentése szerint Japán nem hajlandó résztvenni a kilenchatalmi értekezleten. A japánok ezen magatartásukat a következőkkel indokolják:

1. Japán nem vehet részt olyan értekezleten, amit genfi határozat alapján hívtak össze, tekintettel arra, hogy nem tagja a genfi intézménynek.

2. Az értekezletet olyan egyezmény alapján hívják össze, amit Japán állítólag megsértett.

3. Ha Japán résztvenne a konferencián, magától értetődően elismerné a kilenchatalmi egyezmény érvényét.

A japán diplomaták azon a véleményen vannak, hogy az egyezményt meg kell szüntetni, de nem azonnali felmondás után. Japán csak akkor mondja fel az egyezményt, ha az értekezlet megtorlásokat hozna ellene, vagy ha támadónak minősítené.

Három hónapja ta't e'edeménylelenül a japánok ostroma Sanghainál

Mint Sanghainál jelentik, ma három hónapja, hogy Sanghaj vidékén megkezdődtek a kínai-japán hadműveletek. A japánoknak még sem sikerült mindeddig megtörniük a kínaiak ellenállását. Azt hiszik, hogy ezért igyekezni fognak taktikát változtatni és észak felé felgöngyölni a kínai sereg szárnyait, hogy azután védvonalaik mögé kerülhessenek. Tien-csin—Pukeu vidékén a japán erők 25 kilométert nyomultak előre déli irányban Teh-cseutól. Jelenleg a japánok a pingyuanui és környékbeli kínai állásokat rohamozzák és a Sárga folyó felé közelednek.

A Central News sanghaji jelentése szerint a kínaiak visszaszereztek Laiyuan városát, amely Csahar és Sansi tartományok határán fekszik és visszaszorították a japánokat Sansi tartomány északi részei felé a Tayo és Huai-ien folyók között, a Tatungból Taiyuan felé vezető úton.

Egyidejűleg pekingi japán körök kijelentik,

hogy a mongol és japán csapatok bevették Joelhoacseng városát, Szuiujan tartomány székhelyét.

A Reuter jelenti Londonból, hogy a Flores holland torpedóromboló és több japán hajó között Szumatrától északra, az Anambas szigetcsoport közelében harcra került sor. Két japán megsebesült. Az incidensről további részletek nem érkeztek, de azt hiszik, hogy az október 1-én történetekhez hasonló körülmények között játszódott le, amikor holland parti vizeken a Flores rálőtt a Tokaimaru japán hajóra és megölt két japánt.

Ujabb bombázás miatt zúdították a japánok Sanghajra és Nankingra

Ujabb sanghaji jelentés szerint a japán re-

pülök ma bombázták a várost. Egy villamoskocsit utasaival együtt széttepett egy lövedék. A bombázás következtében Kanton és Kaulu között megszakadt a közlekedés. A kínaiak viszont két japán teherautót és a tacui kikötői lőszerraktárakat bombázták. Az új kínai védvonal építése folyamatban van a Hopej—Honan vonal mentén, ahol a kínaiak

megpróbálják feltartóztatni a japánok előnyomulását. Huszonkét japán repülő utrakelt Nanking felé és bombázta a várost, valamint annak környékét. A kínaiak tűzbe vették a Jangcsen levő japán hajókat. A japán repülő megsemmisítették a Kanton környéki összes telefonhuzalokat, úgyhogy a város teljesen el van szigetelve Honkongtól.

Londonba érkezett Sztójadinovics jugoszláv miniszterelnök

London, október 14. (Rador.) Sztójadinovics jugoszláv miniszterelnök ma déli előtt az angol fővárosba érkezett hivatalos minőségben. Az állomáson Eden külügyminiszter fogadta.

Ezzel kapcsolatban a belgrádi Vreme című lap vezércikkét Sztójadinovics miniszterelnök külföldi útjának szenteli. Megállapítja, hogy a francia-jugoszláv paktum aláírása után a jugoszláv miniszterelnök most a Foreign Office vezetőivel lép érintkezésbe, hogy kifejezésre juttassa a tradicionális angol-francia diplomáciai együtt

működését. A lap rámutat arra, hogy Nagy-Britannia számos ízben volt iránytű a kis népek számára, amelyek ma is ösztönyszerűleg tekintenek London felé. Sztójadinovics elsősorban törleszteni kíván abból az erkölcsi adósságból, amellyel Jugoszlávia tartozik Nagy-Britanniának a világháborúból kifolyólag, a legnagyobb jugoszláv dráma idején nyújtott segítségért, másodsorban a jugoszláv miniszterelnök a jövő problémáit fogja tanulmányozni a külügyi hivatal vezetőivel.

Párizs és London eleve elvetnek minden halogatást az önkéntesek visszahívásának ügyében

Eden Grandi olasz követtel tárgyal

Római jelentés szerint a Giornale d'Italia elégtétellel regisztrálja azt a határozatot, hogy a benemavatkozási bizottság szombat délutáni ülése megvitatás tárgyává fogja tenni az önkéntesek visszahívásának kérdését. A lap azon onajának ad kifejezést, hogy a kérdést konkrét és egyetemes módon vizsgálják meg, többek között rejtett pressziók nélkül.

Az esti órákban érkezett jelentés szerint Eden ma délután hosszasan tárgyal Grandi olasz nagykövettel.

A Havas szerint egyidejű jelentés arról számol be, hogy Anglia és Franciaország hajandók a benemavatkozási bizottság előtt tárgyalni, de már eleve elvetnek minden halogatást. Rövid és világos terminusoz fogják kötni az önkéntesek visszahívásával kapcsolatos előzetes egyezmény megkötését. Párizs és London már e'ele hangsúlyozzák, hogy amennyiben a bizottság előtt nem sikerülne megegyezésre jutni, úgy visszaveszik akciósabadságukat a benemavatkozás kérdésében. Franciaország és Anglia a hadviselő fél jogának elismerését csak akkor fogják megvitatni, ha előzetesen visszahívják az önkénteseket.

Madridnál előnyomultak a kormány-csapatok

Madridi jelentés szerint a kormánycsapatok

meglepetésszerűleg előnyomultak Cuesta és Raina között, elfoglalva a felkelők több hadállását. Ugyanakkor elvagták a Sesene felé vezető utat és bekerítették a felkelő hadállásokat. A felkelők éles ellentámadásba kezdtek, de súlyos veszteségeket szenvedtek.

Véres guerilla-harcok Abessziniában

Addis Abeba, október 14. Az olasz Stefani ügynökség jelentése szerint az esős évszak utolsó heteiben banditák váratlanul megtámadtak több, az abesszin fensíkon elszórt kisebb olasz garnizont. Az olasz garmati csapatok csaknem az összes rablóbandákat megsemmisítették, megkímélve a lakosságot a rablások rémségeitől. Számos törzsfőnököt, akik egyuttal a banda vezetői is voltak, megölték az olasz katonák. A megmozdulások értelmi szerzőjét, Hairu Sebedet elfogták és kivégezték.

Ugyancsak a Stefani ügynökség közli, hogy az olasz katonák Abessziniában szeptember 1-től 30-ig felderítő és rendfenntartási műveletek során 68 halottat vészítettek. Ezek közül 58 elesett a harcokban, 10 behalt sérüléseibe, 3 katona eltűnt, 31 a szolgálat és különböző betekések folytán halt meg. 1935 január 2-től 1937 szeptember 30-ig a garmati hadsereg összes vesztesége 2357 ember.

Lion Feuchtwanger: A hamis Nero

„A zsidó háború” és a „Római Zsidó” után Feuchtwanger új könyve: „A hamis Nero”, új megrázó szenzáció. 410 lap, 132 lej LEPAGE-nál, Cluj. Postán utánvétellel.

Vasárnap lövészny lesz Alsószukon. A bochidai állami ménes vasárnap okt. 17-én rendezi őszi lövésznyeit a Jucul de Jos-i lövésznyet: en délután 1/24 órai kezdettel. A programon egy vadász, hat vágta és egy ügött verseny szerepel. A menétrend szerinti vonatokkal Cluj állomásra 14.30-kor igen könnyen ki lehet menni Jucul de Jos-ra, vissza pedig 17.50-kor indul vonat. A tribünre 20 leles, az állóhelyre pedig 10 leles program megváltása kötelező.

FRATERNITAS Könyv és Lapkiadó R. T. nyomása Cluj, Strada Baron L. Pop 10. Telefonszám: 18-60.

CENZURAT

Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség

jótekonycélu tárgysorsjátéka

Engedélyezve a Loteria de Stat által 3094. szám alatt 1937 augusztus 13-án.

A sorsjegy ára Lei 50.— 4000 sorsjegy 250 ny'e'emény A sorsjegy ára Lei 50.—

Huzás 1937 október 24.

Délelőtt 11 órákor a Zsidó Kulotrotthonban (Str. Mocioni 8.)

Főnyeremények:

Egy rádió 1938-as típus (4 lámpás), palesztinai hajójegy II. oszt., aranykarkötő óra, ruhaszövetek, különböző keramikai porcellán és faragott dísz tárgyak, tea- és fekete kávészervizek, írókészletek, fényképezőgép, értékes román, héber, német, magyar könyvek, palesztinai díszmütárgyak.

Taxa postala
plătite in num.
No. 224713/929.

10. Telefon: 18-60. EMB
Havonta 110, negyedé
évre 600, egészévre 12
földre: Havonta 2, n
félévre 12, egészévre 20
detések díjszabás szer
KELET” a transilvan
zsidóság egyetlen polit
ja. Cikkünk utánnyom
forrás megjelölésével e

Az utalkodó sz

Egy egész ország ün
bensőséges örömmel R
II. Károly király 67.éle
születésnapját.

Ebben az ünneplésben
gesen veszi ki részét a
hagyományokban felneve
iojalis zsidó népe.

A zsidó lakosságot ne
rája és hagyományai, d
érvésvilága p'edestználja
lönbözöttetett tisztelettel
részét magának a királyi

A zsidó lakosság úgy
tudja értékelni azon ko
amelyet az uralkodó az
tölt. Tudja, hogy Károly
zójé és legfőbb irányítójá
zati akcióknak, amelyek
vonálnak emelésére és
népek általános jólétének
nak. A haladás s civilizác
gasabb ére ebben az or
akiben nemcsak a többsé
ségi nemzetségek is ki
patrónusukat látják.

Mestérségesen előidéz
és indokolatlan személy
ták meg az utóbbi eszt
belső nyugalmat és kons
len demagógia és sk'upu
sok olyan atmoszférát ig
amely végső kihatásaiban
kö kibeszérei népek, hane
sabb érdekeit is veszélye

Az uralkodó, magasan
szálya és a pillanatnyi
ségei és megnyilatkozása
állandóságot, a történe
az igazságot és méltány
testesíti meg minden pol
ország trónján, amelynek
ségi népek a többségivel
és szeretettel tették le a
jaitásuk megannyi meg
Ezért van az, hogy az
sága fenntartás nélkül, t
let közzöni az ország
nek negyvennegyedik év
hosszu, nyugodt, zavart
uralkodást kíván számára

A gettópadok

A lengyelországi jobb
antiszemita diákmozgalom
van: az egyetemi rektoré
usztók előtt és gettópadok
főiskolákon a zsidó diák

Vagy ahogy az anizse
„Gyűzött a nemzeti gond

Igazán nagy öröm és
Mit is gondoljunk, mi z
nép „nemzeti győzelméne
kert. Diadalnak nézi azt,
csarmokait a nemzeti elin
tatás hajlékává avatta a

Mi, zsidók mindig na
nemzeti győzelmet kívánt
nak. Sőt emlékszünk is e
diadalra, amelynek kivív
lengyelországi zsidók, hane
ság is kivette a maga rész
gyelo'szag függetlenségé
Ezt a diadalt az ugynevez
zott „zsidó diplomácia”
előmozdította és az akko
Lengyelország nem is titk
séget; mint ahogy Masat
sem.

Ezt a nemzeti győzelm
lengyel nép felszabadulásá
világgal a zsidóság is ünne
zeti és emberi szabadság
táta ebben.

Nem valószínű, hogy us
ugyanúgy fog tapasztalni a
„nemzeti gondolatának”
ahogy két évtizeddel ezelőt
elvíü Lengyelország megal

Az a kultúr'világ, amely
a demokrácia és a szabads
szenvét az egész zsidó né
azon lengyelországi zsidó